

Kdo nosi odgovornost?

Deželni glavar Hans Sima je dal v svojem uradu izdelati osnutek za izpolnitev člena 7 državne pogodbe glede topografičnih napisov.

Slovenci podrobnega stališča do tega osnutka, ki so ga sprejeli te dni od zveznega kanclerja Kreiskega, še niso zavzeli, pač pa so jasno povedali, da predvideni načrt ne odgovarja smislu državne pogodbe. Razume se, da ima v demokratični državi vsakdo pravico izpovedati svoje mnenje k izdelanemu predlogu. Če hočemo biti demokrati, pa moramo priznati tudi dejstvo, da so določila člena 7 državne pogodbe vnesena v ta mednarodni pakt za zaščito manjšine, ki tako zaščito rabi, ker je pač manjšina.

Nerazumljivo pa je, da je Volkszeitung dne 22. aprila 1972 prinesla kliše pod naslovom „Story von den neuen Tafeln“, kjer se nekvalificiran način spravi nad koroške Slovence. Vemo, da gospodje stvarnih argumentov proti napisom nimajo. Volkszeitung pa je glasilo ÖVP, ki je leta 1955 državno pogodbo podpisala in je vsaj tedaj ni smatrala za listek papirja, katerega nimajo za obvezen dokument. Volkszeitung je glasilo ÖVP, ki predstavlja tretjino članov koroškega deželnega zbora in nosi tudi tretjino odgovornosti za zastrupljeno vzdušje v deželi. Ne moremo pa verjeti, da stranka ta spodrslijaj lista krije.

Rod Ko-laritschev ne potrebuje napisov, teh napisov tudi niso objavili in dijanski manjšini. Te napise terja od države in s tem od večinskega naroda mednarodni akt, to je avstrijska državna pogodba. Resnemu človeku se zdi nemogoče in neverjetno, da pade glasilo stranke, ki je 25 let nosila prvo odgovornost v državi na tako nizko nivo. Razumemo, da opozicija dela težave vladi. Drži pa tudi dejstvo, da je opozicija za vzdušje v deželi odgovorna. Današnja vlada in današnja opozicija sta vedeli, da sta prevzeli obveznosti do slovenske manjšine, sta vedeli in bi morali vedeti, da se meddržavne obveznosti ne dajo izbrisati z nekvalificirano diskriminacijo.

Ali naj bo to dokaz evropske zrelosti? To je kvečjemu dokument sovraštva in politične neodgovornosti. List, ki se poslužuje takih metod, je zelo oddaljen od poti k skupnemu sožitju, širi zavestno nemir v deželi.

Odgovorni časnikar ima polno pravico, da zbere vse argumente proti vladnim načrtom, nima pa pravice sčuvati množic proti vladi, če je ta samo poskusila izpolniti del državne pogodbe. Kliše v Volkszeitung dne 22. aprila pa zavestno in zlonamerno gre pot napihovanja sovraštva in diskriminacije. Na tej poti ne bomo našli mirnega sožitja. Naj gospod, ki je za spodrslijaj lista odgovoren, prebere članke, ki jih je isti list pisal v letih 1946, 1947 in pozneje o važnosti in pomembnosti dvojezične šole, ki naj bi omogočila medsebojno razumevanje in spoštovanje obeh koroških narodov. To šolo so uničili, ker takega medsebojnega razumevanja in spoštovanja med obema narodoma nocoje. Zgleda, da rabijo samo delovno silo in davkoplačevalce. To pa ni in ne more biti osnova demokratične ureditve družbe in države, to je izrazito nasilje nad manjšino.

Manjšina ne more nikdar posiljevati večine, ker je pač manjšina in ta se more sklicevati edino na naravne pravice in na zagotovila, ki so zapisana v meddržavnih pogodbah in ravno zaradi tega so taka zagotovila v meddržavnih pogodbah tako važna. Zaradi tega take pogodbe ne more večina tolmačiti po svoje, marveč je obvezana tudi kot večina, da se drži besedila in duha pogodbe.

ÖVP in dvojezični napisi Občine naj glasujejo

Načrt deželne vlade za dvojezične krajevne napise je izzval v javnosti različne odmeve. Socialisti ga vsaj uradno podpirajo, Slovenci ga odklanjajo, ker je očitno preozek in ker se s Slovenci nihče ni posvetoval o teh napisih, ljudska stranka in svobodnjaki ter organizacije, katerih delovanje je naperjeno proti Slovincem, ga odklanjajo, ker sploh odklanjajo dvojezične napise.

Deželni glavar je pozval ÖVP, naj se končno jasno izpove, ali je za trenutni načrt ali pa je proti. V sobotni izdaji „Volkszeitung“ (22. 4. 1972, str. 1 in 3) beremo stališče deželnega vodstva koroške ÖVP:

Koroška ÖVP je že večkrat jasno izjavila, da načrt deželnega glavarja ne ustreza pravnim, stvarnim in demokratičnim zahtevam. ÖVP je pozvala deželnega glavarja na posvetovanje vseh strank, ki so v deželnem zboru. Takega posvetovanja kljub obetu ni bilo. Deželni glavar se moti, če misli, da zadostujejo pogovori z zvezo koroških brambovcov (Abwehrkämpferbund) in novim vodstvom Narodnega sveta. Pri pogovorih z zveznim kanclerjem so bili navzoči zastopniki koroških Slovencev. Tam pa ni bilo nobenih stvarnih pogovorov, kancler je nam-

tuje državni pogodbi. Najbolj očiten znak oblastne politike pa je, da prizadetih — koroških Slovencev namreč — pri izdelovanju načrta prav nihče ni vprašal za mnenje. Toda vedno nam zagotavljajo, da ne bodo rešili nobene točke manjšinskega vprašanja brez pristanka koroških Slovencev. Vsem je in mora biti jasno, da določa člen 7 državne pogodbe pravice koroških in štajerskih Slovencev ter gradiščanskih Hrvatov. O Nemcih in tako imenovanih „vindišarjih“, ki so jih nacionalistični in nacistični politiki in „zgodovinarji“ potegnili iz retorte ponemče-

„DANK DER HEIMAT“

Vprašanje Deželnemu šolskemu svetu

Volkszeitung, torek, 18. aprila 1972, str. 8: Naslov: „Dokumentation der Einigkeit“ (Dokumentacija edinosti).

Vrbska Landsmannschaft je imela svoj letni občni zbor. Bili so navzoči številni odličniki, župan iz Vrbe, Loge vasi in Rožeka in še mnogo „domovini zvestega ljudstva“.

Delili so tudi odličja. Neki Franz Dullnig je dobil listino „Dank der Heimat“ (Zahvala domovine). Zakaj? S „svojimi neutrudljivimi prizadevanji“ je pomagal preprečiti uvedbo obveznega „slovenskega pouka“ na vrbski glavni šoli. Domovina se mu je zahvalila za njegovo energijo in pripravljenost za boj.

Vprašanje Deželnemu šolskemu svetu za Koroško: Ali spada vrbska glavna šola pod manjšinski šolski zakon iz leta 1959? Če, kako je potem mogoče, da nekatere ustanove s pomočjo prizadevnih zasebnikov dosežejo kršitev zakona? Kaj misli Deželni šolski svet ukreniti, če so dejansko kršili zakon?

reč izjavil, da bodo načrt uresničili s socialistično večino. ÖVP je svoj čas tudi sama izdelala načrt o uradnem jeziku in krajevnih napisih. Načrt je slonel na občinah. Urad zveznega kanclerja Klause je preiskal ta načrt in izjavil, da ustreza ustavi in da je izvedljiv. Zaradi tega ni razumljivo, zakaj zdaj urad zveznega kanclerja odobrava načrt, ki ne sloni na določbah državne pogodbe. Načrt ÖVP je predvideval, da bi vprašali prizadeto prebivalstvo, ali sploh hoče imeti dvojezične napise. Ta načrt je njega dni dobil v roke prejšnji kancler Klaus, ki ga je tudi izročil koroškemu deželnemu glavarju. Zaradi tega, piše VZ, ni razumljivo, zakaj vpraša zdaj deželni glavar koroško ljudsko stranko za mnenje o dvojezičnih napisih.

Po mnenju ÖVP je zdaj spoznal deželni glavar hude težave, ki jih povzročata ta načrt, in zaradi tega išče soodgovornost pri drugih. ÖVP je pripravljena za soodgovornost, a samo s pogojem, da tudi sama odloča o postavitvi dvojezičnih krajevnih napisov.

Očitno gre zopet za staro igro, ki jo igrajo s koroškimi Slovenci. Bili naj bi teniška žoga, ki jo streljaš z ene strani na drugo. Načrt deželne vlade je torej znan. Vemo, katerim vsem so prisodili dvojezične napise in katerim ne. Med njimi so menda celo zaselki, ki jih čez nekaj let sploh ne bo več, ker se bodo ljudje odselili ali pa bodo pomrli. Večjim središčem so prizanesli, da bi bili zaznamovani z dvojezičnim napisom. Čeprav govori državna pogodba o upravnih enotah, so načrt izdelali na podlagi posameznih vasi. Najmanjša upravna enota pa je občina, ne vas. V tem torej načrt naspro-

vanja in raznarodovanja, ni ne duha ne sluha. Načrt ljudske stranke pa predvideva, naj bi „prizadeto“ prebivalstvo glasovalo o dvojezičnih krajevnih napisih. Če bi se v neki občini izreklo pri takem „tajnem“ glasovanju za dvojezične napise 30 odstotkov

Kardinal König: Cerkev se ne boji konfrontacije

Socialistična stranka Avstrije je imela pretekli teden svoj kongres v Beljaku. Med glavnimi vprašanji so obravnavali med drugim tudi vprašanja možnosti prekinitve nosečnosti, za katero se socialisti zavzemajo.

Kot poroča avstrijska katoliška tiskovna agencija „Kathpress“, je zavzel kardinal dr. König s pristankom vseh avstrijskih škofov, kot predsednik avstrijske škofovske konference, stališče do izvajanja predsednika Socialistične stranke Avstrije dr. Kreiskega v zvezi z vprašanjem splava.

Kardinal dr. König se bavi v svoji izjavi najprej o odnosih med socialistično vlado in katoliško Cerkvijo. Cerkev sicer ne išče konfrontacije s Socialistično stranko, a se je ne izogiba. Dr. König je odločno odklonil stališče pravosodnega ministra dr. Brode in Socialistične stranke zaradi splava. Konfrontacija med Cerkvijo in Socialistično stranko pa ni prizadela v prvi vrsti tiste katoličane in socialiste, ki se že leta sem trudijo mimo nepremostljivih ovir za nov pozitiven medsebojni odnos.

Tako kancler dr. Kreisky kot pravosodni minister dr. Broda sta izjavila, da je treba jemati besede kardinala dr. Königa zelo

prebivalstva, naj bi jih občina dobila. Popolnoma jasno je, da bi nasprotniki dvojezičnih krajevnih napisov — v vseh avstrijskih strankah jih je več kot preveč — vpregli vse sile, da bi z „demokratičnim“ glasovanjem ukradli Slovincem pravico, ki jo zagotavlja državna pogodba. V takih razmerah državna pogodba ne bi bila vredna niti papirja, na katerem je zapisana. Načrt ÖVP je razglasil poslanec Knafl, klubski načelnik v koroškem deželnem zboru. Vprašamo vse pristaše njegovega „demokratičnega“ načrta, ali so tudi o vekotrajni avstrijski nevtralnosti in odškodnini, ki jo je morala plačati Avstrija Sovjetski zvezi — plačala jo je do zadnjega groša, pa še kako točna je bila —, zahtevali tako čudno glasovanje.

Kot Slovenci odklanjamo preozki in neustrezni načrt deželne vlade, tako odklanjamo tudi načrt ÖVP, ki ni nič drugega kot zavlačevanje v nedogled. Od podpisa državne pogodbe 1955 pa do 1966 je vladala na Dunaju koalicija ÖVP in SPÖ, od 1966 do 1970 je vladala ÖVP sama, od 1970 naprej imamo socialistično vlado, na Koroškem vladajo socialisti od leta 1945 naprej v koaliciji z ÖVP, od leta 1970 sem imajo absolutno večino. Ne ÖVP ne SPÖ nista čutili v preteklosti, niti ne po prevzemu obveznosti iz državne pogodbe potrebe, da bi končno uredili vprašanje vseh življenjskih pravic koroških Slovencev. Pustili sta, da se je stvar zavlačevala in da se je med tem nabralo zadosti streliva, ki bi bilo uporabno zoper Slovence in Hrvate. Močan delež krivde prizadene tudi podpisnice državne pogodbe, ki je Avstrija sploh ni izpolnila. Če bi jo bila zares hotela izpolniti, bi jo že zdavnaj. Načrt ÖVP — na zunaj tako demokratičen — je očitno prikrojen trenutnemu prevladajočemu mnenju v Avstriji, češ, kaj pa Slovenci še hočejo, ko pa imajo itak že več, kot jim dopušča državna pogodba. To mnenje je v toliko pravilno, ker imamo v Avstriji res kup organizacij, ki jih po državni pogodbi ne bi smelo biti. Neki Heimatdienst zahteva genocid koroških Slovencev (Ruf der Heimat, oktober 1970), oblast ne ukrene ničesar. Tu ni treba še naštevati ogromnega števila drugih napadov na Slovence in slovenske ustanove, policija doslej še ni našla niti enega od zločinskih storilcev.

In v takem zastrupljenem ozračju še hočejo glasovati „demokratično“, ali naj izpolnijo zahteve državne pogodbe ali ne!!

resno. Dr. Broda je sicer izjavil, da zastopa slej ko prej stališče, ki ga je zagovarjal o vprašanju splava na kongresu Socialistične stranke v Beljaku, da pa bo parlament o tem problemu obširno razpravljal. Kancler dr. Kreisky pa je izjavil, da je eno stališče Socialistične stranke, drugo pa stališče avstrijske vlade.

Kakšen dar bi prinesel Nixon v Moskvo?

Ameriška tedenska revija „Newsweek“ poroča, da ameriški izvedenci proučujejo možnost sodelovanja Združenih držav Amerike pri izvedbi velikega sovjetskega načrta, da bi namreč utekočinjeni sovjetski plin prevažali iz Sovjetske zveze v Združene države Amerike. Trenutno ne gre sicer za podoben načrt. V tankerjih bi prevažali utekočinjeni plin, vendar bi izvedba tega načrta stala ogromnega denarja, to je okoli 4 milijarde dolarjev. Nixon naj bi na svojem obisku prinesel v Moskvo vsaj načelno obljubo v sodelovanju ameriškega kapitala pri financiranju tega načrta.

Programi in ideologije

Naloga sodobne politike je v tem, da skuša rešiti življenjske probleme človeka v industrijski družbi. Vse stranke pa so si edine, da so politične odločitve tesno povezane z miselno osnovo, z ideologijo, ki jo je treba jasno definirati. Avstrijska ljudska stranka je izdelala v ta namen „Načelni program“, o katerem so pripadniki stranke skozi več mesecev v javni diskusiji razpravljali. 14. in 15. aprila 1972 pa je bil v Gradcu kongres sodelavcev ÖVP, na katerem so nadaljevali s programsko diskusijo. Šlo je v prvi vrsti za ideološko izhodišče stranke, za konkretne politične zahteve in stališča, ki jih bo treba vdolati v novi strankin program.

Na dvodnevem kongresu v Gradcu je skušala Avstrijska ljudska stranka določno izraziti tudi svoj odnos do krščanstva. Z generalnim tajnikom ÖVP dr. Kohimaierjem se je izrekla vrsta vodilnih politikov za ohranitev krščanske ideologije v stranki. Delovni krožek, ki se je bavil z idejno-politično usmeritvijo ÖVP, je vodil glavni urednik Walter Raming. Sodelavci tega krožka so izdelali sledeča načela:

„ÖVP je zasnovana na krščanskem pojmovanju svobode, človeškega dostojanstva in moralne odgovornosti. Temu pojmovanju odgovarja priznanje človekovih pravic, kot so jih sprejeli Združeni narodi kot osnovne pravice. Krščanski socialni nauk, posebno zadnje papeške okrožnice o tem vprašanju, so za ÖVP bistvene pobude. Avstrijska ljudska stranka vabi posamezne kristjane, da v svojih vrstah ta krščanska načela uresničijo.“

V prihodnjih mesecih namerava ÖVP pripraviti dokončno besedilo „Načelnega programa“, o katerem bo razpravljali in sklepali nato strankin občni zbor.

O ideološki usmeritvi je razpravljala pretekli teden v beljaškem kongresnem domu tudi Socialistična stranka Avstrije. Tozadevno stališče je izpovedal kongres SPÖ ob naslonitvi na strankin program iz leta 1958 v posebni „Načelni resoluciji“. Na strankinem kongresu je zavzel predsednik dr. Bruno Kreisky tudi stališče do katoliške Cerkve. Dejal je: „Socialisti spoštujemo kot najbolj zasebno odločitev vsakega človeka priznanje k veri prav tako, kot priznanje k brezverskemu svetovnemu nazoru. To osnovno gledanje je privedlo do novega razmerja med Cerkvijo in socialističnim gibanjem. Ne bi bilo prav, če bi se iz prizadevanja, to razmerje ne kaliti, hoteli izogniti vedno bolj neizogibnemu soočenju. Enostavno ne verjamem, da bi moglo biti to novo razmerje med Cerkvijo in SPÖ tako krhko, da ne bi moglo zdržati tako trde preizkušnje, kot je to vprašanje splava. Zelo bi obžaloval, če bi diskusijo oropali njenega stvarnega značaja s tem, da bi se to razmerje skalilo. Cerkev pustimo dobesedno v sredi vasi. Od tam je nihče ne preganja, pač pa se razgovarjamo s primerno jasnostjo in enoumnostjo o vprašanih, ki nas ločijo.“

Dr. Kreisky je mislil torej v zvezi z neizogibno konfrontacijo v prvi vrsti vprašanje prekinitve nosečnosti, ki naj bi bila po zakonskem osnutku pravosodnega ministra in strankinem stališču dopustna. Odločitev za prekinitve nosečnosti naj bi bila pridržana v bodoče ženam samim.

Pod naslovom „Strel na prižnico“ govori dunajska „Die Presse“ o možnosti, da se bo odnos med Socialistično stranko Avstrije in katoliško Cerkvijo zaostрил.

Avstrijske stranke diskusije o ideoloških vprašanih in svojih idejnih izhodiščih še nikoli po drugi svetovni vojni niso vodile s tako zavzetostjo in resnostjo kot sedaj. Ta idejna konfrontacija bo marsikaj razčistila. Na vsak način bo dala državljanom možnost, da spoznajo resnični obraz avstrijskih strank.

Dr. V. Inzko

KITAJSKA IZROČILA SOVJETSKI TAJNI ARHIV ZAHODU?

„Paris Match“ poroča, da so kitajske oblasti izročile Zahodu tajno poročilo sovjetske tajne službe KGB, ki opisuje poskuse Kitajske, da bi Madžarsko in Bolgarijo pridobila zase. Ta poskus je propadel. Nasprotno je Peking — po sporazumu med Brežnjevom in Brandtom — uspel zasejati dvome med vzhodnomiške voditelje.

Pravo rodoljubje je preprosto

Pred kratkim je Peter Breščak v ljubljanskem „Delu“ napisal članek pod gornjim naslovom, ki ga zaradi pomembnosti in njegove globoke vsebine posredujemo tudi našim cenjenim čitateljem. (Op. ured.)

Lepo je govoriti o naših za mejo. Rodoljubje je tedaj brez meja, rešitve pa so na dlani vsaj v desetih različicah. Jeza, ki se razplamti ob takem govorjenju, je pravišnje razdeljena: na tuje oblasti nekoliko, ki da izvajajo genocid, na Beograd nekoliko, ki da ne more doumeti naše narodnostne bolečine.

Lepo je govoriti o naših za mejo v beli Ljubljani za zeleno mizo, pa občudovati bistrost in besedno prepričljivost sogovornika, njegovo diplomatsko sposobnost, da doume ta splet nasprotij, ki mu pravimo narodnostna manjšina. To je velika šola zunanje politike, boš del, in prisluhneš, kot le moreš.

Hodil sem nekega predpomladnega dne po vaseh slovenskega Goriškega, ne kot narodov odposlanec ne kot izvedenec v vprašanih naše narodnostne manjšine, onkraj sem hodil, ker mi je to »hoyo za narodom« narekovala poklicna dolžnost. Odprte oči sem imel in uho se je naslajalo nad melodijo besed.

Malo tega o visoki politiki so mi povedali v Sovodnjah, kjer je v protifašističnem gibanju med vojno padlo čez sto vaščanov.

Sporazum o prepovedi bakteriološkega orožja

Pred dnevi je v Moskvi 45 diplomatskih predstavnikov, med katerimi je bilo deset zunanjih ministrov komunističnih dežel, podpisalo sporazum o prepovedi bakteriološkega orožja.

Za „trojico velesil“ (Francija namreč ni podpisala) so ta važen dokument podpisali sovjetski zunanji minister Gromiko ter veleposlanika Beam za Združene države Amerike in Killic za Veliko Britanijo.

Osrednji člen novega mednarodnega sporazuma prepoveduje iskanje, izdelavo in vskladiščenje bakterioloških sredstev v vojne namene. Nadalje obvezuje podpisnike, da bodo uničili svoje zaloge tovrstnega orožja in da ne bodo pomagali drugim pri njihovi izdelavi.

Sporazum je velik korak naprej, vendar izkušnje s podobnimi pogodbami pričajo o dvomljivosti njene zanesljivosti. Za primer naj navedemo dogovor podpisan v Ženevi 1925, ki je prav tako prepovedal uporabo bakteriološkega orožja, a ga Združene države Amerike niso podpisale.

Sedanji sporazum ne vključuje prepovedi kemičnega orožja, ki ni nič manj strašno od bakteriološkega in to je velikanska pomanjkljivost le-tega. Posebna orožja se delijo na pet vrst:

biološka in kemična orožja s smrtnim učinkom, biološka in kemična orožja, ki le začasno „onesposobijo“ sovražnika in snovi, ki delujejo le na rastlinstvo.

Smrtno biološko orožje sestoji iz bomb, ki ustvarijo nad ciljem oblak nevarnih klic. Bombnik, ki bi ob enem samem prehodu odvrgl le nekaj malih bomb, ki bi vsebovale skupno le 50 kg strupenega prahu v dolžini dveh kilometrov bi povzročil visoko umrljivost na področju dvajsetih kvadratnih kilometrov. Velik bombnik, ki bi lahko spustil deset ton strupa bi lahko zajel, ob primernih razmerah področje kot je tretjina Italije. Bacili, ki so vzeti v poštev za tako uporabo so rumena mrzlica, kuga, kolera in drugi. Lahko so pomešani in tedaj ne bi pomagala nobena cepitev in noben antibiotik.

Biološko orožje z omejenim učinkom deluje na enak način, le namesto najhujših okuženj povzročajo nekajdnevno obolenost, kar naj bi motila napredovanje sovražnika v določenih pogojih. Smrtna nevarnost za civilno prebivalstvo zlasti za otroke in starejše ljudi bi ne bila nič manjša, zlasti, ker se njih učinek ne more predvidevati, izredne koncentracije klic in nepredvidljivi pogoji okuževanja lahko skrivajo neslavni izumitelj in načrtovalcem cel kup presenečenj.

Kemično orožje je nevarnejše kot biološko. Rabili so jo že med prvo svetovno vojno, med drugo pa so v Nemčiji izdelali plin nordin, ki je še danes glavni predstavnik tega uničevalnega sredstva. Imenujejo ga tako, ker deluje na živčevje. Dovolj je, da se kapljica te snovi nabere kjerkoli na koži in v nekaj minutah povzroči prekinitve vseh glavnih bioloških funkcij, kar pomeni zadušitev. V ZDA so starejši tip nordin, Sarin

Tamošnji slovenski župan se mi tudi ni zdel poklicni politik, tak namreč, ki bi z besedami znal pričarati podaljšanje svojega mandata v nedogled. Pač pa je povedal, da je slovenska skupnost nedotaknjena, ker so sprejeli načrt prepovedi zazidave, ki bi strnila vas z bližnjo, večnarodnostno skupnostjo v Gorici, da so uspeli pri oblasteh umakniti načrt avtoceste, ki bi slovensko skupnost vasi razdelil na dvoje, da gradijo kulturni dom in — da bodo knjižnico, kot enega najpomembnejših dejavnikov vasi, preselili kar v poslopje občinskega urada. Da pa bi silno radi, preprosto in naravnost je povedal, sprejeli v dar slovenske knjige iz matične domovine zanjo.

Zelo začuden sem bil ob njegovih prošnji. Začuden, ker sem menil, da so taka osnovna vprašanja ob vsem, kar smo tu, v matični Sloveniji o njih napisali in zanje storili, že davno rešena. Ob vsem tem rodoljubju, ob vseh teh desetih različicah, ki so vselej kot na dlani, ob vsej tej, na videz pravišnje razdeljeni jezi.

Potem sem se spomnil na slovenske kulturne ustanove, na šole, ne samo na tiste izvedene »zunanje ministre« iz velikih razprav.

In končno nase.

Tu, je povedal sovodenjski župan, že dve leti ni bilo nobenega slovenskega novinarja.

izpopolnili z novejšim, ki se imenuje VX in se je razvil iz nekega strupa za mrčes.

Strupi spadajo tudi med kemično orožje, ker se ne morejo razmnoževati in zato ne morejo povzročati epidemij, kot biološka orožja in ravno tako ne morejo biti vsrkani skozi kožo.

Snovi, ki uničujejo rastlinstvo. Take snovi so uporabljali že Angleži, ko so se borili proti partizanom v Maleziji pred dvajsetimi leti. V Vietnamu so jih prvič uporabili leta 1961; sprva le ob cestah, obrežjih in okoličinah utrd, da bi povečali preglednost nad strateško pomembnimi objekti, ki so bili nameščeni med rastlinstvo. Pozneje pa se je uporaba razširila na množično uničevanje nasadov in polj, ki bi lahko služile sovražniku. Rabijo jih tudi v kmetijstvu, a za vojne namene rabijo koncentracije, ki so 25-krat večje od običajnih.

Hvaležnost v politiki

Razmišljanja ob zborovanju SPÖ v Beljaku

Socialistični strankin zbor je zasedal pred enim tednom v Beljaku. Bil je to prvi, odkar imamo socialistično večinsko vlado na Dunaju. Ta strankin zbor je imel tudi najmanj programatičnega značaja, če primerjamo zborovanja zadnjih let. Socialistična stranka pod vodstvom kanclerja dr. Bruna Kreiskyja se je hotela prikazati kot resnično »ljudska stranka«, kot stranka namreč, ki je pometala stran stara borbena gesla. Tako danes SPÖ ne govori več o podražavljanju, samo tu in tam zine kak poslanec besedico o potrebi boljše kontrole te ali one gospodarske panoge. Ta pojav je postal jasen tudi letos, ko je strankin zbor v večini govoril o dveh problemih, ki zajemata spet in spet avstrijsko notranjo politiko, predusem na levici. Tako prvič o ORF-u, ki so mu po mnenju socialistov, in gotovo upravičeno — v rokah enega samega je — na stečaj odprta vrata za manipulacijo; že danes pravijo, da sta radio in televizija država v državi. Pomislimo samo, da se brani Bacher dati gradiščanskim Hrvatom tudi samo eno minuto oddajnega časa v radiu in nihče mu tega ne more zabraniti.

Drugi problem, ki ga je strankin zbor v Beljaku stavil tako rekoč kot geslo, je bil tako imenovani § 144 kazenskega zakonika. Po predlogu socialističnih žena je sprejel strankin zbor z ogromno večino (samo 10 delegatov je glasovalo proti) sklep, naj bi bil v bodoče dovoljen splav nerojenega otroka v prvih treh mesecih po spočetju. Za marsikatera je prišel ta sklep SPÖ nenadoma in sprašujejo se, ali hočejo socialisti res nov kulturni boj s katoliško Cerkvijo. Zakaj se je zagnala socialistična večina s tolikšno silo ravno v ta paragraf? Da bi zakrili šibkost celotne reforme, sumijo pri ÖVP? Dejstvo je, da so strategiji SPÖ dobri poznavalci javnega mnenja, ki se ravno okoli splava nagiba vedno bolj k socialističnemu osnutku. Žalostno je, da

SILOVITO AMERIŠKO BOMBARDIRANJE SEVERNOVIETNAMSKIH MEST

Predstavnik ameriškega predsednika Richarda Nixona je trdil, da so Američani prav za tisti čas, ko so severnovietnamske čete in vietkongovci vdrlji, čez demilitarizirani pas ponudili severnovietnamski vladi pogajanja za mir. Namesto odgovora na to ponudbo je Severni Vietnam sprožil silno ofenzivo na vseh frontah. Nixona naj bi bila ta severnovietnamska taktika razburila; s svojimi svetovalci je takoj sklenil, da bodo Američani odgovorili z bombardiranjem Severnega Vietnama. Potek vse zadeve sicer še ni povsem jasen. Vsekakor je okrog 200 ameriških letal, med njimi najtežji bombniki tipa B-52, strahovito bombardiralo pristanišče Hajfong. Dobrih 7 ur nato so ameriški bombniki napadli predmestja glavnega mesta Severnega Vietnama Hanoi. Tudi nepristranski komentatorji se strinjajo s tem, da je bila ta odločitev Američanov vprav zgodovinskega pomena. To je bilo po marcu 1968 prvo ameriško bombardiranje Severnega Vietnama, kar pomeni, da se v razvoju vračamo nazaj prav v času, ko so Američani pripravljali popoln umik svojih čet. Že Lyndon Johnson je leta 1968 pričel pripravljati pogajanja za mir in umik ameriških čet. Ameriške suhozemske vojske je še okrog 86.000 vojakov — v časih jih je bilo čez pol milijona — vendar so Američani ojačili mornarico in letalstvo, ki štejeta skupaj 65.000 mož.

V URUGVAJU OBSEDNO STANJE

Urugvajska vlada je te dni proglasila obredno stanje, potem ko je 14 tupamarosov v Montevideju ušlo iz nekega zapora, temu dejanju je sledila vrsta atentatov, ki so zahtevali štiri smrtno žrtve, med njimi je bil ubit prejšnji namestnik zunanjega ministristva Acosta. Zaradi tega je vlada razglasila splošno vojno zoper tupamarose. Le-ta bo trajala mesec dni. V tem času bodo prenehale vse državljske pravice, oborožene sile pa bodo imele polnomočje, zapirati osumljene in jim soditi pred vojaškim sodiščem.

NEMŠKI VELEPOSANIK ODPOKLICAN IZ ATEN

Iz Aten poročajo, da je grška polkovniška vlada (vojaška hunta) zahtevala odpoklic veleposlanika Zvezne republike Nemčije Limbourga, ker je pomagal pri begu profesorja Mangakisa iz države. Bonn je nato svojega veleposlanika zares odpoklical v domovino.

Hvaležnost v politiki

Razmišljanja ob zborovanju SPÖ v Beljaku

druga velika stranka, ÖVP nima jasnega koncepta v tej stvari, in razumljivo je v politiki, da jo bo SPÖ izigravala, če bo le mogla. Razveseljivo pa je, da je zavzel končno jasno stališče kardinal dr. König v imenu vseh avstrijskih škofov, ki pravi, da je kakršnakoli odstranitev nerojenega človeškega bitja umor.

Kancler Kreisky je bil ponovno izvoljen za strankinega predsednika. Eden njegovih namestnikov je postal tudi koroški deželni glavar Hans Sima. Dobil je pičlih 25 glasov več kot potrebno. Koroška javnost sprašuje, zakaj je Sima skoraj pogorel in sumi, da je kriv temu njegov predlog o 205 dvojezičnih tablah po vaseh južne Koroške. O pazovalcu strankinega zborovanja pa ni moglo uiti, da so mnogi delegati socialistične stranke odhajali iz dvorane ali pa prebivali dnevno časopisje zaradi dolgoveznega branja in pripovedovanj koroškega deželnega prava SPÖ. In ali ni bil ravno Sima tisti, ki je pripomogel pred leti Brunu Kreiskyju na prestol strankinega predsednika. Dunajski delegati so se tedaj z vso vehemenco zaganjali proti današnjemu predsedniku SPÖ, letos pa so pokazali prav potom Sime, da imajo slej ko prej glavno besedo v stranki.

Da je Kreisky branil Simo res v zadnjem trenutku (ko je bilo nad polovico glasov že oddanih) in posebno naglasil »veliko mero njegovega osebnega poguma« v zvezi z dvojezičnimi napisi, je mogoče le prepredčilo, da se ni oddaljil v zadnjem trenutku od koroškega deželnega voditelja še kakšen koroški delegat.

Vsekakor pa smo razočarani, da zborovanje SPÖ v Beljaku nerešenim vprašanjem slovenske narodnostne skupnosti ni posvetil več pozornosti kot pičli dve opazki, predvsem ko se je vršilo na jezikovno mešanem ozemlju južne Koroške.

F. Warasch

Amerikanci spet na Luni

K predzadnjemu poletu s človeško posadko na Luno, je v nedeljo, ob 18.40 po srednjeevropskem času poletela ameriška vesoljska ladja „Apollo 16“ z vesoljskega centra Kap Kennedyja.

Po načrtu je ob 18.54 po srednjeevropskem času prva stopnja, od petih pogonskih stopenj, ob neznanskem, oglašujočem grmenju dvignila v zrak s ploščadi 110 metrov veliko raketo vrste „Saturn-5“; par sekund zatem je le-ta z vesoljsko ladjo „Apollo 16“ poletela v brezoblačno nebo.

12 minut kasneje je druga stopnja rakete „Saturn-5“ ponesla „Apollo 16“ s kozmonavti: Youngom, Dukejem in Mattinglyjem na krožno pot okoli Zemlje v višini okrog 170 kilometrov. Vesoljci so sicer imeli nekaj težav s helijem, vendar so tretjo stopnjo rakete ob 21.20, ki jih je ponesla proti Luni vžgali v skladu z načrtom.

Nepredvidena okvara na ladji „Apollo 16“

Po nedeljskem uspešnem vzletu ameriške odprave na Luno, so nastale v ponedeljek, 17. aprila, nepredvidene težave. Trije vesoljci, Duke, Young in Mattingly so opazili nekaj ur po vzletu, ko so že bili precej oddaljeni od Zemlje, da se z ladjice „Oriona“, s katero bi morala Duke in Young poleteti na Luno, nekaj lušči. Znanstveniki v Houstonu so ugotovili, da so tehniki na zunanji strani „Oriona“ izdelali močnejšo izolacijsko plast, kajti „Apollo 16“ bi morala poleteti na zemeljski satelit že 17. marca. Pri pristanku na Lunini površini 21. marca pa bi bila ladja izpostavljena močnejšim sončnim žarkom, kot je bilo to 20. aprila.

Čedalje bolj problematičen pristank na Luni

Polet vesoljske ladje „Apollo 16“ se je v torek, 18. aprila, nadaljeval v znamenju okvar. Potem ko se je, kot pišemo zgoraj, v ladjici „Oriona“ odlučil zaščitni lak, se je nenadoma prižgala rdeča kontrolna lučka, ki označuje okvaro na inercialnem sistemu opravljanja. To je sistem, ki ga sestavlja vrsta girokopov in s pomočjo katerega je mogoče ugotoviti, v kateri točki vesolja se „Apollo 16“ nahaja. Sistem nadzoruje elektronski možgani, ki so mu verjetno posredovali napačne podatke, tako da se je sistem blokiral. Na elektronske možgane pa so verjetno vplivale električne motnje, ki jih spričo velikega števila elektronskih naprav v tako omejenem prostoru, kot je vesoljska ladja, ni mogoče preprečiti.

Okvaro so vsekakor po 45 minutah odpravili, obstoja pa tudi rezervni sistem upravljanja, ki začne delovati, ko glavni odpove. „Apollo 16“ namreč razpolaga z dvema ločenima sistemoma za vsako od glavnih naprav, od katerih je odvisno življenje vesoljca. Na vsak način pa bi se vesoljska ladja morala vrniti na Zemljo, brž ko odpove en sam od teh sistemov.

Dramatična vsemirska pustolovščina treh kozmonavtov

Ameriška vesoljca Duke in Young nista pristala na našem naravnem satelitu v četrtek, 20. aprila, ob 21.40, kot je bilo napovedano, zaradi nepredvidene okvare v motorjih vesoljske ladje „Apollo 16“. Pokvaril se je namreč elektronski računalnik in kontrolna aparatura, ki urejmeta avtomatski polet vesoljske ladje. Zato so znanstveniki v Houstonu določili pristaneke vesoljcev na Luni okoli šest ur pozneje: le-ta naj bi bil ob 3.23 uri.

Prvi, ki se je zavedel da nekaj ne deluje v redu, je bil pilot matične ladje Mattingly, ki je po odklopu lunarnega modula prižgal napravo, ki bi morala orientirati glavni motor matične ladje. Od naklona tega motorja je odvisna smer poleta. Če je primeren nagnjen motor lahko požene ladjico v višino, v nižino ali pa jo bočno premakne. Če pa naprava ne deluje, ni mogoče prižgati motorja, ker ni znano v kakšno smer bo motor pognal vesoljsko ladjico. Ko se je kozmonavt zavedel, da sistem ne deluje, je

odločil da ne bo prižgal motorja in se ne bo postavil v parkirni tir, kjer bi se moral sestati s kolegom, ko bi se ta dva vračala z našega naravnega satelita. Mattingly si je moral sam prevzeti to odgovornost, ker v tistem trenutku je bila vesoljska ladjica na senčni strani Lune in je bila radijska zveza s kontrolnim centrom v Houstonu prekinjena. Pri odločitvi pa je pilot pomagal tudi elektronski računalnik, ki je avtomatsko ustavil motor, ko se je „zavedel“, da motor ni pravilno usmerjen.

Glavni motor matične ladje je bistveni element „Apolla 16“, ker je od njega odvisen povratek kozmonavtov na Zemljo. Vesoljska ladja potrebuje namreč tako močan motor, da se premaga Lunino gravitacijsko silo in da ubere pravilno pot za povratek proti Zemlji. Nepravilno delovanje tega motorja postavlja takoj v dvom pristaneke na našem naravnem satelitu, ker bi morali kozmonavti uporabiti motorje lunarnega modula „Oriona“ za povratek na Zemljo, če znanstveniki ne bi lokalizirali in popravili okvare. Lunarni modul bi torej še enkrat služil kot rešilna ladjica kot se je zgodilo za dramatičen polet „Apolla 13“ aprila 1970, ko je nenadna eksplozija poškodovala matično ladjico.

Brezhiben pristaneke na področju Descarta

Young in Duke sta deveti in deseti človek, ki je stopil na površino Lune. Po dramatičnih trenutkih, ki so jih trije ameriški astronavti preživeli od četrtega na petek ponoči, ko se je pokvaril glavni motor matične ladje, je pristaneke lunarnega modula na Luno potekel brez težav. „Orion“ je pristal na (Dalje na 5. strani)

Lirik MICHAEL GUTTENBRUNNER bere iz svojih del dne 28. aprila 1972, ob 19. uri v WIFI, Kempfstraße.

Po sto letih slovenska beseda

Pred kratkim se je na učiteljski v Špetru Slovenov v Beneški Sloveniji začel skrajšan tečaj slovenskega jezika kot priprava za redne tečaje, ki bodo sledili prihodnja leta, kakor poroča „Matajur“. Ta tečaj bo do 10. junija. Izidor Predan, predsednik kulturnega društva „Ivan Trinko“ je v „Matajurju“ ugotovil, da letos poteka natančno 100 let, odkar je bilo ustanovljeno učiteljske v Špetru Slovenov. Šele zdaj po 100 letih bodo beneški Slovenci s katedre omenjenega učiteljskega prvici poslušali slovensko besedo. Predsednik omenjenega društva se hkrati zahvaljuje deželni in šolski oblasti, posebno pa voditeljem špeterske občine, ker so pokazali dobro politično voljo, pripravljeno in razumevanje.

Konec marca je deželni odbornik Stopper sprejel predsednika kulturnega društva „Ivan Trinko“ Izidorja Predana in tajnika dr. Viljema Černa. Z odbornikom sta se hotela pogovoriti o deželni podpori pri organiziranju tečaja slovenskega jezika v Špetru. Odbornik Stopper je tedaj pokazal odkrito razumevanje za predočene probleme Beneške Slovenije in obljubil svoje prizadevanje, da bo društvo lahko uresničilo svojo dejavnost in začrtane smotre.

Kulturno društvo Ivan Trinko se je v „Matajurju“ zahvalilo bivšemu goriškemu županu M. Martini, da je goriški občinski svet sklenil poimenovati slovensko srednjo nižjo šolo po pesniku prof. Ivanu Trinku.

SLOVENCİ doma in po svetu

LUDOVİK CEGLAR — ŽUPNIK NOVE SLOV. ŽUPNIJE V SAO PAOLU

Dne 12. marca je nadškof Sao Paola v Braziliji Pavel Arns, razglasil v tem velemestu novo župnijo in ustoličil prvega župnika, potem ko je oktobra lanskega leta ustanovil osebno župnijo za Slovence v nadškofiji. Za sedež ji je določil cerkev Najsvetejšega zakramenta, za župnika pa je imenoval Ludovika Ceglara.

Z župnikom so somaševali štirje slovenski duhovniki: Alojzij Ilc (župnik), kapucin Janez Božič in salezijanec Alojzij Zver, oba univerzitetna profesorja, ter Boris Zakrajšek, stolni kaplan v državi Paraná v mestu Guarapuavu.

Po maši je nadškof v župnijski dvorani z zanimanjem sledil skiptičnemu predavanju o Sloveniji in o življenju Slovencev v Sao Paulu in povabil fotografa skiptičnih slik, Jožeta Mestnika, v škofijsko palačo, da mu jih še enkrat pokaže. Slovesnost so slikali in filmali ter jo posneli na magnetofonski trak. Narodnih noš je bilo 22. Nekateri Slovenci so bili to pot prvič pri slovenski maši.

MARIJAN WILLENPART — 60-LETNIK

Ni še dolgo tega, ko je obhajal svojo 60. obletnico Marjan Willenpart, stebel slovenskega gledališkega udejstvovanja, režiser in igralec, vzgojitelj mladine v gledaliških nastopih, pa tudi pisatelj.

Rodil se je pred 60 leti v Ljubljani. In Ljubljana je tudi izhodišče njegovega teatarskega delovanja. Sodeloval je pri Sentjakobskem odru, ki je veljal v Ljubljani kot odskočna deska za Narodno gledališče. Po teoretski gledališki izobrazbi na Dramatski šoli se je oprijel dela na viškem odru, ki ga je dvignil na visoko raven, predvsem pa je gojil slovensko dramatiko ter je uprizoril Tavčarja, Golija, Krefta ter pripravil krstno predstavo Vombergarjeve Vrnitve, itd.

V taboriščih v Italiji je priredil Vombergarjevo Vodo, Sketovo Miklovo Zalo in druge igre, celo Shakespearevega Hamleta. Willenpart je bil pri vseh teh tako režiser kakor tudi igralec.

Po prihodu v Argentino se je njegovo odskočno delo še bolj razmaknilo. Njegove režije so ostale gledalcem v lepem spominu. Vnovič je uprizoril Vombergarjevo Vodo, prvič Kociprovo Svitanje in svojo lastno dramo Zadnji krajec, s posebno ljubeznijo pa Pregljevega Azazela in Majcnove Matere, da imenujemo samo nekatere. Tudi klasičen in modern repertoar mu ni tuj, saj je postavil na oder Shakespeara, Moliera, od modernih pa Steinbecka in Tennesseeja Kristalno menažerijo, ki je imela velik uspeh.

V zadnjem času je uspel z množično priredbo Ustoličenja slovenskih vojvod v Adroguaju, ki je terjala neizmerno truda, žrtev, pa je žela tudi uspeh. Zdej pripravlja reprizo Tennesseejeve Kristalne menažerije za Zavetišče škofa Rožmana in še marsikaj.

Črnci v Ameriki

Vinko Zaletel, župnik v Vogrčah, opisuje svoje doživljanje v Združenih državah Amerike (Nadaljevanje in konec)

Kje je krivda, da so take žalostne razmere? Poznati moramo zgodovino. V 17. in 18. stoletju so vlačili črnce iz Afrike v Južno in Severno Ameriko, da so kot sužnji služili in delali predvsem v plantažah. Suženj pa je brez pravic, kot žival, ki se prodaja in kupuje. Šele leta 1865 je bilo v Združenih državah Amerike odpravljeno suženjstvo. Črnci so bili sedaj svobodni, toda neizobraženi, nekultivirani, zato so delali le najnižja dela. Še vedno je bila rasna diskriminacija, zapostavljanje, živeli so povsem ločeno od belih, imeli svoje šole itd. Le Cerkev je upoštevala enakost in bratstvo, zato so hodili v cerkev in župnijske šole skupaj črni in beli, imela pa je težave z mišljenjem ljudi. Šele pred 10 leti je začela vlada odločen boj proti diskriminaciji in izdala primerne zakone, toda praktično je bilo zlasti v južnih državah ZDA še veliko predsodkov in sovraštva do črncev. Večje upoštevanje so dobili kot delavci zlasti med vojsko, ko je delavcev manjkalo, tudi oni so v obeh svetovnih vojskah, zlasti v zadnji, služili kot vojaki in žrtvovali življenja za svojo državo.

Zaradi zapostavljanja sta se pojavili dve gibanji: Martin Luther King, protestantski pastor, je hotel doseči popolno enakopravnost na miren način, brez nasilja. (Saj vem, da je bil Nobelov nagrajenec za mir, pa je bil umorjen kot John Kennedy). Nasprotno pa hoče ekstremistična organizacija „Black power“ (črna moč) in še bolj

njena sestra „Black Panther“ (Črni tiger) doseči ne le enakopravnost, ampak nadvlado z vsemi sredstvi, tudi s silo in revolucijo. Ta neti sovraštvo, organizira štrajke, poboje, požige, četudi bi mnogi črnci radi živeli v miru. Voditelj „Black Panther“ organizacije Newton je npr. na televiziji izjavil, torej javno vpriči vseh Amerikancev, da hoče zrušiti ta red in državo in da bode le črnci vladali. (Drugod bi ga zaprli kot veleizdajalca, v ZDA pa se mirno spreha na svobodi.) Denar poleg črnske podpore dobiva predvsem od trgovin, ki morajo plačevati „davek“ tej organizaciji, sicer jim grozi bojkot ali požig... Da se z njimi ni šaliti, sem že dovolj opisal.

Gotovo imajo prvi in največji greh belci, ki so stoletja zatirali črnce. Ali pa to opravičuje črne, da se hočejo sedaj maščevati nad belimi? Prav pred nekaj dnevi mi je mlad fant očital, da sem proti črncem (bral je članke) in da je že prav, da črnci tako delajo, ker so jih prej beli tako zatirali. Vem, da je danes moderno v Evropi, da se navdušijo za vsakega črno-, rumeno- ali rdečkožca, češ, vsega so krivi le beli, toda ali je res prav, da npr. črnci zabode z nožem v hrbet slovensko učiteljico, Francko B., ko stopi iz avtobusa in je prišla iz šole, kjer požrtvovalno uči bele in črne otroke — in so ji komaj rešili življenje? Ali da g. ravnatelj Jeglič, medtem ko je na Koroškem na počitnicah, izropajo vso hišo in jo po-

tem še zažgo? Kaj sta ta dva in mnogi drugi zagrešili? Lahko je govoriti tukaj v Evropi živečim: „Prav je tako!“, ko se jim nič ne zgodi. Če bi se pa ti, prijatelj, izselil v Ameriko, si tam s težkim delom prigaral hišo z vso opremo, pa bi ti jo zažgali, ali bi tudi tedaj rekel: „Prav je!“

Večji prepad kot med črno in belo kožo je kulturni in socialni prepad. Ni predvsem zato nasprotstvo, ker so črnci črni, ampak je to posebnost ameriških notranjih razmer. V Washingtonu, npr. ni tega zapostavljanja, skoro ni razlike med črnimi in belimi v življenju, je bolj sožitje. Četudi je tam 60 odstotkov črncev, tam ni bilo pogromov, demonstracij in požigov kot drugod. Bi bilo tudi nerodno, ker je veliko policajev črncev in večina uradništva. Črnci so se vključili v družbeni razvoj, se niso zaprli sami vase in v „ghetto“ kot drugod. Prav izoliranost v črnskih predelih, v slumsih, ki so republike zase, kot newyorški Harlem, kjer ni drugega vpliva kot žalostna tradicija in žalostna zgodovina, je deloma povzročila ta prepad. To je predvsem drugačen način življenja in mišljenja. Predvsem ni čuta za red in snažnost. Treba je stopiti iz belega v črno naselje, pa takoj opazimo veliko razliko. V Millwaukiju, npr. so Slovenci ustanovili župnijo s svojo cerkvijo in farnim domom. Ko so pred leti gradili novo cesto, so cerkev podrli in jo postavili zunaj mesta. Škofija je farno dvorano dala na razpolago črncem. V nekaj mesecih so jo tako umazali, razdejali in kar je količjak vrednega, odnesli, da je postala neuporabna in se niso črnci zmenili zanjo, še manj bi jo bilo mogoče prodati. Slišal sem več podobnih slučajev.

Zanimivo je, da v Braziliji ni nobene ras-

ne diskriminacije, beli in črni živijo v popolnem miru in enakopravnosti in družbenem položaju. Tudi v Afriki, če izvzamemo Južno Afriko in Rodezijo, je kar lepo razmerje. Tam sem potoval sam po mestih in oddaljenih krajih, pa se mi ni bilo treba nič bati, nisem čutil velike razlike med njimi in belci. Celo v državah, kjer so črnci živeli v evropskih kolonijah in si s krvjo priborili svobodo, je sedaj mirno sožitje. Vse to dokazuje, da je črnski problem le severnoameriški, da ga ne smemo posplošiti na vse črnce, kakor tudi ne smemo zaradi zločinstva nekaterih obsojati vseh črncev. Saj je zanimivo, da črnski izobraženci sami zbežijo iz črnskih predelov drugam.

Rasno vprašanje bi se najlepše rešilo, če bi se črnci in beli med seboj poročali in bi nastal nov, mešan rod. Toda tega mešanja na splošno nočejo ne črni ne beli.

Poleg tega, da se črnci mnogo bolj množijo kot belci, pa prihajajo brez dovoljenja mnogi Portoričani-črnci v Združene države Amerike in ti so podobne vrste. Kakšen čuden razvoj je, pove dejstvo, da se je v zadnjih 10 letih izselilo iz središča New Yorka en milijon belih in so torej ta mesta zasedli črnci. In tak razvoj je tudi v drugih velemestih.

Življenjski način belih, ki hoče predvsem lastno udobnost brez žrtev in zato uporablja kontrolo rojstev, „pile“, razne načine preprečevanja rojstev, pa nujno vodi v to, da bo razmerje belih do črnih vedno manjše, da bodo črnci enkrat v večini in bodo zavladali nad belimi. Morda tedaj pride šele prava kazen za belce... Razvoj bo še zanimiv in beli Amerikanci s strahom gledajo v bodočnost.

Ob robu povedano

LE BOJMO SE JIH!

Strašni so! Kdo? Slovenci seveda. Vse se jih boji. Pa kako je to le mogoče? Pišejo in dokazujejo, da jih ni. In če jih zares ni, zakaj se jih potem bojijo. No, in ker se jih bojijo, vendar ni mogoče, da jih ne bi bilo. Strah pred Slovenci je jasen dokaz, da Slovenci so. Kje? Na Koroškem seveda. Kajti človek se ne bojiš ničesar, česar ni. Tudi to je jasno.

No, pa naj bo, kar mora biti. V neki celovški kavarni, nekje blizu Benediktinskega trga, je sedel neki Slovenec. Včasih ga zanesse tja. Pa ne, da bi strašil ljudi. Ne, le malo se mu je zahotelo celovškega kavarniškega duha. Pa je zavil noter in se vse del, naročil in počasi pil.

Pri sosednji mizi je sedela celovška dama, pri sebi je imela otroka. Porednega, kot se pač spodobi za otroka. Materi je bilo to malo nerodno. Pa je pokarala svojega sina. Ni zaleglo. Natepsti ga ni mogla, kajti to ni več sodobno. Kot sodobna mati je skušala z lepim. Kot že rečeno, ni zaleglo. Pa ji je šinila v glavo odrešilna misel. Zagrozila je svojemu sinčku: „Bon nit glaj brav sajn birst, don ruaf i di Slobenar!“ (Po slovensko: Če ne boš takoj priden, potem bom poklicala Slovence.)

Sinček je čul, da so Slovenci strašni. Zbal se jih je. Bil je zelo priden. Bojazljivo je pogledal Slovence pri sosednji mizi.

Slovenec je opravil svojo nalogo, popil, plačal in odšel. 08/15

UNSER LAND ...

WAR NOCH NIE SO IN GEFAHRI!

Tako približno se je glasilo geslo občnega zbora vrbske skupine Kärntner Landsmannschaft. Občni zbor je bil pred nekaj več kot tednom dni v hotelu Bacherwirt v Vrbi. Vsekoroški predsednik Landsmannschaft dr. Franz Koschier je govoril in zahteval od merodajnih krogov trdnost pri pogajanjih o koroškem manjšinskem vprašanju, svaril pa je tudi — vsaj tako piše VZ — pred nepremišljenimi dejanji. Svaril je pač vročekrvneže v lastnih vrstah. Prejšnji vsekoroški predsednik KLM univ. prof. dr. Oskar Moser se je zahvalil vzglednim Vrbljancem za vzorno delo in svaril pred „pobalkanizacijo“ (Verbalkanisierung) Koroške. Se mar boji gospod univerzitetni profesor ponovnih vdorov mohamedanskih Turkov na Koroško? Ali pa mogoče niti sam ne veruje v ta strah, a ga zaradi mode oznanja po koroških krajih? Pravijo, da se da z bobnečo propagando doseči zelo veliko. Kaj, gospod univerzitetni profesor Moser, če bi točneje razložili, kje pričakujete naslednji vdor Turkov na Koroško? Kaj, če bi podrobneje razložili „pobalkanizacijo“?

In domovina se je tudi zahvalila. Nekemu Franzu Dullnigu se je zahvalila, ker je preprečil na vrbski glavni šoli uvedbo obveznega pouka slovenščine. Pa pravijo, da je Koroška zelo tolerantna. In Koroška je naša domovina. Pa kako, da se taka domovina zahvaljuje za nekaj, kar sploh ne spada v poglavitno lastnost te dežele, v toleranco, strpnost?!

Zna tudi biti, da se sploh ni zahvalila gospodu Dullnigu domovina Koroška, ampak kaka druga domovina.

Sicer pa ni vse skupaj prav nič čudno. Če si v nevarnosti, se moraš močno zahvaljevati, drugače zgubiš pomoč. In na občnem zboru v Vrbi so menda oznanjali, da naša domovina še ni nikoli v taki nevarnosti kot sedaj. Menda že zbirajo Turki svoje napadalne čete. In tudi to pravijo, da se rajnemu Adolfu grbančiču čelo zaradi te hude nevarnosti. ježek

ZDRUŽENI V BOJ ZA ENOTNOST
KOROŠKE!

Zadnjo soboto so zborovali v sejmski restavraciji v Celovcu. Južna Koroška je v nevarnosti, in ker je v nevarnosti južna Koroška, proti nevarnosti celi Koroški. Kärnten frei und ungeteilt! Koroška svobodna in nedeljena. Nemško govoreče prebivalstvo na južnem Koroškem je zaskrbljeno. Koroški brambovci so se pomnožili. Zadnje leto je naraslo njihovo za celih 300. Celokupno je 4834 aktivnih in okoli 2000 podpornih koroških brambovcev.

Izjalovil se jim je cilj 50-letnice koroškega plebiscita. Namesto zaključnega zmago-slavja jim je prinesla kup novih vprašanj. Slovenci in Jugoslavija so „startali masivne napade“ proti večinskemu narodu. Zadnje čase tako počasi „slovenizirajo“ južno Koroško, „naseljujejo“ se jugoslovanska

Uspeh pliberške Farne mladine

Pliberška farna mladina je naštudirala trodejansko francosko komedijo Vojmila Rabadana „Kadar se ženski jezik ne suče“. Režijo je vodila ga. Anita Hudl, ki se ji je ob asistenci njenega moža v sila požrtvovalnem delu posrečilo angažirati skupino pliberških mladincev (Feliks Buchwald, Nežka Opetnik, Milka Buchwald, Valter Juvan, Franc Kuežnik) za zgoraj omenjeno ter vsekakor zahtevno komedijo. Nastopili so s to komedijo m. dr. dvakrat pred več kot mesec dni v pliberški farni dvorani. Ali na žalost nikomur ni prišlo na misel, da bi o tem nastopu kaj poročal širši javnosti, pa čeprav imamo lepo vrsto tako imenovanih intelektualcev ...

Kot rečeno, je bila premiera mladega pliberškega ansambla uspešna, da, odlična. In zato je bil ansambel povabljen na XV. srečanje gledaliških skupin Slovenije, kar je hkrati pomenilo edinstveno priznanje za požrtvovalno kot tudi kvalitetno delovanje pliberške igralske skupine. Nastopili so v Mežici in sicer 15. aprila t. l. **Ob tej priložnosti je treba pripomniti, da je predstavi prisostvovala žirija z znanim režiserjem M. Belini na čelu, ki je po predstavi v okviru tako imenovanih razgovorov podal svoje vtise k igranju pliberške skupine. Kar se tiče**

gumen korak v smer boljše južnokoroške odrske „politike“.

Nadaljen uspeh lahko zabeležimo na področju izgovorjave ter glasovne interpretacije; govorica ni bila koroško-lokalnega značaja niti pobarvana v melodiji. Tudi nismo opazili tistega zlaganega govorjenja, ki ga na naših odrih tako pogosto srečaš ter tovrstno govorjenje potemtakem v precejšni meri razvrednoti celotno predstavo.

To so tehtni pozitivni kriteriji, ki karakterizirajo režiserko, uprizoritelje ter odgovornega za dobro odrsko scenerijo, Alojzija Mesnerja. Gotovo smo tudi opazili pomanjkljivosti. Tako na primer na vprašanje mizascenskega dela nismo dobili pravega odgovora. Igra „Kadar se ženski jezik ne suče“ je namreč v prvi vrsti farsno-situacijska komedija, ki pa zahteva dobro odrsko govorico.

S tem v zvezi pa moramo pibiti: koroške igralske skupine delujejo v okolščinah, ki se nikakor ne dajo primerjati s temi odstran naše meje. Naši igralci m. dr. nimajo možnosti šolanja v pravem odrskem udejstvovanju niti pravih režiserjev-strokovnjakov. So to razmere, v katerih delo je sila težavno, da včasih nemogoče. In kljub vsemu temu se še najdejo fantje ter dekleta, ki žrtvuje-

Sestre in učenke gospodinske šole v Št. Rupertu pri Velikovcu prisrčno vabijo na

razstavo in zaključno prireditev

7. maja 1972

Kuharsko in šiviljsko razstavo si lahko ogledate v soboto, 6. maja, popoldne in v nedeljo, 7. maja, od 8. ure zjutraj do 16. ure popoldne.

Kulturna prireditev bo v nedeljo, 7. maja 1972, ob 13.30 prva in ob 16. uri ponovitev s celim sporedom.

S ptički bomo Vam zapele,
bomo srca Vam ogrele;

in pozdrav Vam izročimo,
da se skupno veselimo!

razgovorov, je še treba pripomniti, da so jako koristni. Skušajo pomagati amaterskim skupinam pri nadaljnem odrskem ustvarjanju; zaradi tega so tudi kritični, toda kritični v pozitivnem smislu besede: so namreč odkriti, ker razčistijo stvari ter potemtakem nakažejo smernice za nadaljne odrsko-kulturno delovanje.

Igra kot takšna je bila sorazmerno gledano sijajn uspeh. Že nabit polna dvorana je poskrbela za navdušeno atmosfero, tako da se je našim igralcem posrečilo uspešno se vživeti v dodeljene vloge. Sploh je besedilo igre ne samo komično ter zabavno, temveč predvsem praktično; omogoča namreč maksimalno igralsko sprostitev. Vrh tega ter predvsem pa pomeni ta igra novo pot, ki jo nameravajo naši mladi pliberški kulturniki ukreniti: **skušajo se koncentrirati na bolj sodobno besedilo ter končno le nehati s stalnim igranjem oz. ponavljanjem zmeraj istih ter nam že vsem dobro znanih iger. Naš narod, sploh pa mi zamejski Slovenci potrebujemo izrazitejšo konfrontacijo z modernejšo odrsko literaturo.** To so spoznali pliberški mladinci, to sta predvsem uvidela režiserka A. Hudl ter učitelj J. Hudl, tako da vsem skupaj velja odkrita čestitka za ta po-

jo svoj prosti čas, svojo mlado energijo ter se kot mladi idealisti posvetijo kulturnemu delovanju. Valter, Feliks, Milka, Nežka, Franček, Lojz ... vsi so svojo nalogo odlično izpolnili; zlasti Valter Juvan je ponovno dokazal, da je to pravi igralski talent ter si s svojim igranjem takoj pridobi simpatije občinstva. A nimam namena, s to oceno ožiti uspeh ostalih igralcev in igralk. Vsak je dal svoje najboljše, vsak je potemtakem doprinesel svoj važen delež k celotnemu uspehu. Zares, Pliberka ima „fejst puobe ter zakej deklitche“!

Poznamo pa tudi drugovrstne južnokoroške tipe. Je to velik del naših tako imenovanih intelektualcev ali pismoukov. Imajo sicer pogostokrat še kar dolge jezičke ter se razumejo na svojevrstno modrovanje. Ali kadar naj bi se oprilei dejanskega praktičnega dela, kaj radi stisnejo svoj rep med noge ter potemtakem životarijo po naši domači zemlji kot pohabljenovo govedo. Le-ti pa nikoli ne bodo doživeli resničnega uspeha, ker ne poznajo dela. Toda pliberški mladinci, predvsem pa A. ter J. Hudl vedo, kaj pomeni ter zahteva resnično delo; vedo, da pozna vsaka požrtvovalna aktivnost svoje zahteve ter končno tudi svoje sadove. Mežica jim je bila dokaz! Janko Kulmež

ŠMARJETA PRI VELIKOVCU
(Sv. birma in dvojezičnost)

V soboto, dne 15. aprila 1972, se je naša fara odela v praznično obleko. Tega dne je bila pri nas namreč škofova vizitacija in podelitev zakramenta sv. birme. Zjutraj ob 8. uri je prispel med nas prevzvišeni gospod škof in najprej obiskal naši šoli v Šmarjeti in na Želinjah ter se prepričal o verskem znanju šolarjev. Na Želinjah je pregledal tudi podružno cerkev.

Ob deveti uri je bil nato javni sprejem prevzvišenega pred župniščem v Šmarjeti s pozdravnim nagovorom g. župnika, župana in zastopnika farnega odbora. Sledile so deklaracije otrok ter pozdravna pesem cerkvenih pevcev. Nato se je podal slovesen sprevod v farno cerkev, kjer je g. škof daroval z navzočimi daritev sv. maše. Po evangeliju je vernike in birmance nagovoril v obeh deželnih jezikih. Poudaril je, da služi njegov obisk, predvsem utrjevanje vere, in podal smernice, ki se jih naj drži vsak kristjan, ki hoče vero ohraniti in še poglobiti. Spomnil je tudi na devetstoletni jubilej naše škofije, ki ga bo v tem letu slovesno obhajala.

VABILO

Podjunska glasbena skupina vabi na

KONCERT LAHKIH NARODNIH MELODIJ dne 30. aprila 1972, ob 14.30 v farni dvorani v Dobrli vasi.

Slovensko kulturno društvo v Celovcu vabljeno vabi na igro

PESEM VOLKOV

Gostuje Farna mladina iz Dobrle vasi. Med odmorom igrayo „Veseli študentje“. Prireditelj bo v petek, 28. aprila 1972, ob 19.30 v Marijanišču v Celovcu. Rojaki iz Celovca in okolice vabljeni!

Obisk proseških igralcev

V nedeljo, 9. aprila, so mladi člani Amaterskega odra Prosek-Kontovel (pri Trstu) gostovali v Selah s tridejansko veseloigro »Klopčič« Pera Budaka.

Igra sama ni veliko vredna. Pretirano naturalistično nam — kakor pač Budak še v kakšnem drugem svojem delu — slika liške ljudi. Rekel bi celo: žaljivo jih smeši. Podobno kakor znano »Löwingerjevo gledališče« večkrat v avstrijski televiziji.

Kolikor manj igra sama, toliko bolj pa je navdušilo Selane, ki so proti pričakovanju napolnili dvorano, podajanje igre. Ni čuda! Saj jo je režiral priznani član Slovenskega gledališča iz Trsta g. Stane Ratzresen. Vsi igralci so živeli svoje vloge. Jezik in kretnje zelo blizu viška. Tudi scena je pričala o izkušnosti scenarista in tehničnega vodje Amaterskega odra g. Marjana Pertota. Zato je občinstvo spremljalo potek igre z navdušenjem, kateremu ob koncu kar ni hotelo biti konec. Pa še zavest, da so ti igralci hčere in sinovi z nami istega naroda, ki se prav tako kot mi na Koroškem borijo za svoje narodne pravice na Tržaškem, je sprožila val odobravanja, kateremu ni hotelo biti konca še dolgo tudi po njihovem odhodu. V tej družinski povezanosti je nad 30 članic in članov selskih društev še več kot uro po igri v farnem domu pri rujnem vincu in pri grizku preživelo skupaj z našimi tržaškimi gosti. Pesem je sledila pesmi, smeh smeju, da je bilo slovo kar težko in želja »kmalu zopet na svidenje« res iskrena.

Pa ne le v Selah, tudi v Škocijanu, kjer so prenočili v farnem domu, in v Celovcu na sobotnem gimnazijskem plesu Slovenske gimnazije, so preživeli tržaški bratje in sestre, kar najlepše in nepozabne ure. Občudovali so farna domova v Škocijanu in v Selah, selsko novo cerkev kakor tudi lepo koroško deželo. Škoda, da je zaradi slabega vremena niso videli v vsej njeni lepoti. Da vse to niso samo naše lepe besede, pričajo njihova poročila v treh tržaških listih o tem gostovanju. Dalje sta potrdili to tudi obe zahvalni pismi vodstvu selskih društev. Priča je tudi 35 knjig, ki so jih poslali za selsko društveno knjižnico. In ne nazadnje tudi prepustitev celotne vstopnine našemu selskemu prosvetnemu društvu. Prisrčna hvala za vse!

Bog daj, da bi doživeli še veliko podobnih bratskih srečanj na Koroškem, Tržaškem in Goriškem in povsod, kjer živimo in nočemo umreti sinovi in hčere istega slovenskega naroda!

Po sv. maši je prevzvišeni na pokopališču opravil še molitve za naše rajne, za vse umrle župnike naše fare ter umrle škofove naše škofije. Medtem so se birmanci, ki jih je bilo navzlic zgodnjemu letnemu času kar lepo število, pripravili na sprejem zakramenta sv. birme. Po podelitvi tega zakramenta so se navzoči verniki in birmanci z zahvalno pesmijo zahvalili Bogu za ta, za našo faro milosti polni dan.

Naj bo še omenjeno, da so se vse slovesnosti vršile večinoma v nemškem jeziku. To velja zlasti za sprejem prevzvišenega, kjer razen ene deklaracije od sodelujočih nismo slišali slovenske besede. Značilno je, da niti domači g. župnik ni čutil potrebe, da bi škofa pozdravil v jeziku, ki ga tudi govorijo njegovi farani. Sploh nismo slišali tega dne iz ust našega župnika nobene slovenske besede. To vsekakor odgovarja načelu, ki je pri nas zadnja leta v navadi, da je slovenska beseda potisnjena toliko bolj v ozadje, kolikor slovesneje se prazniki obhajajo. V veliko utego nam je bilo zato za držanje prevzvišenega g. škofa in g. kancorlerja Kristofa, ki sta se pri vseh obredih dosledno držala načela dvojezičnosti.

Kaj moramo vedeti o črnih kozah

Ker se je v zadnjem času razširila pri naši sosedih Jugoslaviji epidemija črnih koz, bi ne bilo napak, povedati nekaj več o tej strašni bolezni, ki je še poleg tega izredno nalezljiva.

Kot je znano, so se v Jugoslaviji pojavile črne koze sprva v pokrajini Kosovo, od tod pa so se razširile na Beograd, Vojvodino itd. Epidemija črnih koz v Jugoslaviji je terjala prav pred kratkim novo smrtno žrtev in sicer v mestu Djakovici, to je namreč žarišče epidemije, ob albanski meji. Prav iz tega kraja pa so javili dve novi obolenji za črnimi kozami. Obolelo je za črnimi kozami doslej 173 oseb, smrtnih žrtev pa je prav z zadnjim slučajem naraslo na 34. (Op. ured.)

Poznamo dve vrsti črnih koz

Razlikujemo dve vrsti koz, ki jih označujemo z latinskimi izrazi „variola maior“, kar bi ustrezalo črnim kozam, ki so najbolj nevarne, in navadne koze — „variola minor“, ki so po poteku bolezni mnogo bolj mile. Koze sodijo med najbolj nalezljive bolezni, prav v tem je njihova največja nevarnost za zdravje človeštva. Ne prenaša jih samo okuženi bolnik, temveč se širijo tudi po vsakem predmetu, ki jih je ta imel v rokah, še več: virus se prenaša iz endemičnih (krajevnih) središč včasih tudi po samem

bol in bolečine v križu so včasih lahko znamenja ne samo črnih koz; včasih se pridruži tudi bruhanje. Nekako 14 dni po okuženju se na koži bolnika pojavijo značilne pege oziroma izpuščaji, ki se nato razvijajo v mehurčke. Te opazimo na obrazu, v zapestju pa tudi v lasišču, šele na koncu tudi na nogah. Virus črnih koz se prikrade v telo po dihalnih organih. Značilno je, da se izpuščaji pojavijo najprej v ustih, v žrelu in sapniku in šele pozneje na zunanji koži in da bolnik prične tudi kašljati.

Odkod označba „črne koze“?

Razvoj bolezni zaznamuje več faz. Mehurčki, ki so se pojavili na koži se v kratkem pričnejo gnojiti in tedaj se temperatura pri bolniku močno dvigne a navadno ostane bolnik pri polni zavesti; gnojni izpuščaji se popolnoma spremenijo v kraste, te se nato izsušijo in končno odpadejo. Ko je razvoj bolezni izredno nevaren pride v spuščajih do izliva krvi, ti postanejo skoraj črni. Prav od tod tudi označba bolezni „črne koze“. Ko se bolezen bliža vrhuncu se obraz bolnika tako nabrekne in pohabi, da ga ne spoznamo več. Tudi že ozdravelemu bolniku pustijo hraste za sabo brazgotine, ki spremljajo človeka vse življenje. Hkrati je tudi res, da je bolnik, ki je srečno preстал

črne koze, postal imun, se pravi, da mu novo okuženje s to boleznijo ne more več do živenga.

Kako se jih obvarujemo?

Pravega zdravila za bolnika, ki so ga koze že napadle, poprej se proti bolezni obravimo s pravočasnim cepljenjem, pravzaprav ni. Zdravniki lajšajo bolniku trpljenje s sulfamidi, izpiranjem ust in grla in sploh s čiščenjem telesa. Z bolnikom ne smejo imeti opravka ljudje, ki niso bili cepljeni pred kratkim; po zadnjem cepljenju ne sme preteči v nobenem primeru več kakor 12 do 18 mesecev. Virus črnih koz je lahko v izpuščajih. Bolezni se človek lahko naleze v vsaki starosti.

Kdaj cepimo?

Na vprašanje, kdaj navadno cepimo ljudi, odgovarjajo zdravniki takole: otroka v času od 2 do 6 mesecev, nato ob vstopu v šolo, tretjič okoli 14 leta, fante pa cepijo še ob vstopu v vojaško službo. Nekako 2 do 3 dni po cepljenju se okrog rane pojavijo izpuščaji, ki pa v kratkem izginejo.

Sama bolezen traja običajno 3 do 4 tedne, nakar odpadejo kraste. **Bolezen utegne postati smrtno nevarna za srce, a lahko povzroči tudi komplikacije na pljučih. Za seboj lahko pusti človeku strahovite posledice: ostane slep ali gluha.**

ROMANJE NA ŽIHPOLJE

V. povelikonočna nedelja (6. velikonočna), 7. maja 1972 na Žihpoljah. Vsaokoletni romarski shod bo letos v znamenju proslave 900-letnice krške škofije. Sv. maše: ob 7.30; 8.30 (božja služba v nemškem jeziku), nato pranganje in ob 10. uri božja služba v slovenskem jeziku.

Vsi prisrčno vabljeni!

zraku iz okuženih krast, ki so se posušile na bolnikovem telesu. Takšna endemična središča obstajajo v nekaterih deželah, tako npr. v Aziji, kakor v Indiji, Bangla dešu, Egiptu, Siriji, Arabiji, Iraku, Afriki, pa tudi v Mehiki.

Kako se širijo?

Dokler niso bila občila tako razvita, kakor so danes ter so bolezen iz Azije in drugih dežel prenašali v Evropo na ladjah, so okužene pravočasno izolirali s tem, da ladje z obolelimi potniki postavili v karanteno. Inkubacija (doba od okuženja do izbruha bolezni) naj bi ne trajala več kot 14 dni; nekateri specialisti menijo, da traja 8 do 10 dni, drugi zopet 10 do 14 dni.

Od kar človeštvo razpolaga s popolnejšimi prevoznimi sredstvi, se bolezen širi hitreje, ako niso oblasti poskrbele za vse potrebne zdravstvene ukrepe (trdijo, da je bolezen zanesel v Jugoslavijo neki mohamedanski romar s Kosovega, ki je potoval v Meko in se vrnil čez Irak, kjer je že poprej izbruhnila bolezen in sicer ne z letalom, kakor je menda predpisano; za potnike v letalih je zdravstvena kontrola strožja).

Cepljenje proti kozam preprečuje širjenje okužbe

Čeprav je angleški zdravnik Edvard Jenner (1749—1823) že leta 1796 prvič sestavil cepivo proti kozam, so se črne koze l. 1870 na Angleškem tako razvile, da je umrlo 42 tisoč ljudi, to je 45 odstotkov obolelih.

Navadno je odstotek smrti nižje — to kaže tudi razvoj v Jugoslaviji — vendar utegne v primerih, ko izbruhne bolezen v državah, kjer še niso uvedli obveznega cepljenja, doseči tudi 50 odstotkov. Dosedanje izkušnje so pokazale, da se bolezen niti zdaleč ne razširi tako v deželah, kjer je cepljenje obvezno, čeprav morda se ljudje niso dali cepiti že dolgo let. Zdravniki so tudi ugotovili, da cepljenje prepreči razvoj bolezni, čeprav je bil bolnik cepljen šele, ko se je bolezen že nalezil, vendar se mora cepljenje izvršiti že prve dni po nastopu inkubacije, to je po okuženju.

Tudi glede trajanja učinka cepljenja se mnenja zdravnikov ločijo, v glavnem pa se lahko strinjajo v tem, da cepivo deluje in ohrani človeka pred okuženjem vsaj tri leta.

Zunanji znaki bolezni

Prav okolnost, da tudi najbolj izkušen zdravnik težko postavi takoj ob izbruhu bolezni pravilno diagnozo, pripomore, da se bolezen širi s takšno naglico in da bolnika ne izolirajo pravočasno. **Zunanji znaki bolezni namreč niso takoj v začetku tako izraziti, da bi zdravnik lahko ugotovil, da gre za koze. Visoka temperatura, močan glavobol**

25 let „Kärntner Bildungswerk“

V soboto je koroška prosvetna zveza „Kärntner Bildungswerk“ slovesno praznovala svojo 25-letnico. Predsednik prof. Bernhard Kraschl je orisal v predavanju „Naše delovanje — naše hotenje“ delo te kulturne in prosvetne institucije. Zahvalil se je zaslužnim kulturnim delavcem in jim podelil družstvena odličja. Zastavil je perspektive za bodoče delovanje. Med drugim snuje „Kärntner Bildungswerk“ srečanje pesnikov v dialektu, poglobitev sedanjega dela izobraževanja odraslih, pevske in folklorne tečaje, centralizacija režije prosvetnega dela nasploh in nastavitve ne samo honorarno ali stransko poklicno nastavljenih prosvetnih delavcev.

Slavnostno predavanje pod naslovom „Tradicija in prihodnost avstrijskega izobraževanja odraslih“ je imel **ministrski svetnik dr. Hans Altenhuber**.

Slavnostni govornik deželni glavar Sima je med drugim dejal, da bo nastal v bližini Vetrinja nov prosvetni in izobraževalni center, ki naj bi služil pospešenemu delovanju kulturnih institucij in zblizovanju med obema narodoma. Stal bo 67 milijonov šilingov.

Nadalje je Sima potrdil 10. oktober 1970 in dejal, da je bilo obhajanje tega praznika na zelo visoki ravni in izpričalo enotnost Koroške. Pozval je vse, naj bi „über das Trennende wegsehen und das gemeinsame suchen“. Samo z enotnostjo da se lahko zagotovi južna meja.

PS.: Isti dan je bil tudi občni zbor koroške zveze brambovcev „Kärntner Abwehrkämpferbund“. Tudi tam so govorili, da bo treba ponovno braniti Koroško. Vsiljuje se mi vprašanje, kdo je botroval Simovemu konceptu za slavnostni govor pred Bildungswerkom. —zz—

„Hiša srečanja“

V soboto je deželni glavar Hans Sima ob priliki 25-letnice Kärntner Bildungswerka, v slavnostnem govoru dejal, da bodo blizu Vetrinja zidali stavbo, ki naj bi služila potrebam koroških kulturnih ustanov. Ta bodoči kulturni center, ki bo požrl tudi ogromno usoto denarja, naj bi po Simovi zamisli služil tudi kot kraj srečanja med obema narodoma na Koroškem ter alpsko-jadranskem prostoru.

Zamisli je lepa, kar je potrdil tudi aplavz navzočih. Pa tudi ni nova. Ker take stavbe že obstajajo, med njimi vsem znani »Grenzlandheim Bleiberg« (Pliberk). Tudi ob otovitvi te stavbe se je mnogo govorilo o medsebojnem srečanju, zblizovanju in spoznavanju, o toleranci in ne vem o čem še. Toda praksa je pokazala popolnoma drugačno sliko. V Grenzlandheimu se smejo zblizovati samo nemške, rjavonemške in tradicionalno-nacionalistične skupine ter izmenjavati naravnost sumljive kontakte, za slovenske skupine in društva pa velja

USTANOVljena JE NARODNA BANKA SLOVENIJE

V skladu z ustavnimi dopolnili je Slovenija dobila svojo Narodno banko. Ko je sprejel zakon o tem, je republiški zbor imenoval tudi guvernerja Narodne banke Slovenije: na položaj je bil imenovan Sveto Kobal.

Status Narodne banke Slovenije je opredeljen v 38. dopolnili k republiški ustavi. Na podlagi tega dopolnila Narodna banka Slovenije kot ustanova enotnega denarnega sistema uresničuje z Narodno banko Jugoslavije, Narodnimi bankami drugih republik in Narodnimi bankami avtonomnih pokrajin skupno emisijsko politiko, sodeluje z njimi pri določanju kreditno-denarne politike ter skupaj z njimi v okviru svojih pravic in dolžnosti odgovarja za stabilnost valute, splošno plačilno likvidnost in za uresničevanje skupno določene denarne politike.

Ker bo to tematiko urejal zvezni zakon, tega pa še niso sprejeli, je sprejeti zakon začasn oz. prehodni. Na podlagi le-tega nadaljuje sedanja Narodna banka Jugoslavije — centrala za Slovenijo delo kot Narodna banka Slovenije.

posebna mera. Vsi se še dobro spominjamo, kakšno »zblizovalno« vlogo je igral ta dom, ko je slovensko društvo hotelo v tamkajšnji dvorani predvajati slovenski film »Samorastniki«. Predvajanje tega filma naj bi bilo roganje na zgodovinsko dejanje koroških Abwehrkämpferjev.

In še drugo primero poznamo: Nedaleč od bodočega kulturnega centra leži vetrinjski grad. Mohorjeva družba, ki ga je hotela kupiti, ga ni smela. Kulturno poslanstvo Mohorjeve naj bi bila emigrantska infiltracija in tih slovenizacija. Zgodovina žal ne pozna lepih primerov o institucijah, ki naj bi služile medsebojnemu zblizovanju. Naloga odgovornih političnih in kulturnih delavcev pa bo, da bodo v bodoče in posebno še v tem primeru skrbele za to, da se taki eklati ne bodo več pripetili in da namen stavbe ne bo pozneje popačen. Slovenci smo za dejansko srečanje in zblizovanje, ne samo pri plačevanju davkov. —zz—

Za tiskovni sklad so darovali:

Neimenovani, Dobrla vas 100.— šil.; neimenovani, Globasnica 100.—; Janez Zankl, Mala vas pri Globasnici 70.—; neimenovana, Podjuna 20.—; Blaž Kordež, Podjuna 20.—; Katarina Prosen, Goselna vas 20.—; Andrej Ogris, Drabunaza 20.—; neimenovana, Mokrije 20.—; Jože Riedl, Nonča vas 15.—; Jožefa Jenschatz, Globasnica 10.—; Marija Wolk, Goselna vas 10.— šilingov.

VSEM, KI SO DARovali, ISKRENA HVALA!

Amerikanci spet na Luni

(Nadaljevanje s 3. strani)

točno predvidenem področju, v žrelu ugašlega vulkana Descartes.

Astronavta preživela nedeljski počitek na Luni

Ameriška vesoljska ustanova NASA se je po skoraj šesturni zamudi lunarnega modula na površini našega satelita odločila, da bo od prvotno treh sprehodov enega odpovedala. **Ameriški strokovnjaki so se odločili, da ne bodo spremenili programa bivanja obeh kozmonavtov na Luni, pač pa so skrčili program znanstvenih poskusov okoli našega naravnega satelita. Zato se je „Orion“ dvignil z Lune v ponedeljek, ob 4.22 po srednjeevropskem času in ne, kot je bilo prvotno določeno, v nedeljo, ob 22.39. Po priključitvi so kozmonavti vtirili majhen umetni satelit na krožnico okrog Lune in takoj nato so odpotovali proti Zemlji, kamor bodo predvidoma prispeli v četrtek, to je danes ob 21.30, torej dan poprej, kot je predvideval prvotni načrt. Ta sprememba je bila potrebna, ker sta se kozmonavta dan poprej precej utrudila, poleg tega pa sta porabila več kisika in goriva.**

Takoj po pristanku so znanstveniki ukazali kozmonavtoma, naj si odpočijeta. Po približno osemurnem spanju sta Young in Duke začela izvajati predvideni program.

Kozmonavta raziskujeta Lunino površje

Tokrat znanstveniki niso mogli slediti prvim korakom dveh kozmonavtov na Luni, ker se je pokvarila antena, ki bi morala oddajati prve trenutke sprehoda po našem naravnem satelitu. Televizijski prenos se je začel, ko sta kozmonavta zasadila večjo televizijsko anteno v tla blizu lunarnega modula. Posnetki so bili tokrat boljši kot v prejšnjih poletih Apolla, ker so znanstveniki ameriške vesoljske ustanove namestili posebno napravo, ki odpravlja vse nevšečnosti televizijskega prenosa.

V svojem prvem sprehodu po Luni sta Duke in Young namestila posebno avtomatsko znanstveno postajo, ki bo še dalj časa po odhodu ameriških kozmonavtov oddajala znanstvenikom podatke o Lunini površini. Te postaje imajo majhen jedrski generator električne energije in lahko oddajajo podatke o Lunini površini precej časa.

Kot smo že omenili, je pristanek „Oriona“ na tem razitem področju potekal brez večjih nevšečnosti, veliko skalovje pa je brez dvoma oviralo kozmonavta, ki sta se premikala z lunarnim avtom „moon rover“. Tudi s tem vozilom ni bilo vse v redu, ko sta ga kozmonavta potegnili iz posebnega oddelka lunarnega modula. Najprej se je pokvaril mehanizem za obračanje zadnjih koles, nato pa je Duke opazil, da se je izpraznil eden izmed dveh akumulatorjev, ki poga-

njata motorje lunarnega vozila. Zato sta se morala kozmonavta zelo verjetno omejiti na krajše izlete.

Novost poleta „Apolla 16“

Pomembna novost tega poleta je astronomski observatorij, ki sta ga Young in Duke namestila na Luni. S to aparaturo bodo znanstveniki lahko dobili veliko informacij o vodikovih „oblakih“ v vesolju. Vodik, ki je najbolj razširjen element v vesolju, oddaja posebne ultravijolične žarke, ki pa niso vidni z Zemlje, ker jih ustavi atmosfera našega planeta. Zato je namestitev tega observatorija na Luni zelo velikega pomena.

Združitev lunarnega modula z matično ladjo

V ponedeljek se je lunarni modul dvignil z Luninega površja, potem ko sta astronomta Young in Duke v nedeljo, ob 22.05 končala svoj tretji sprehod po Luni. Svoje delo sta uspešno končala z obilnim znanstvenim materialom. Matična ladja „Kasper“ in lunarni modul „Orion“ sta se v ponedeljek zjutraj združila.

Trije kozmonavti so potem obkrožili še Luno do 3.16 v torek, nato je prišel „Apollo 16“ v krožnico proti Zemlji. Danes ob 21.17 bo prišel na višino 121 km v Zemljino ozračje, ob 20.44 pa se bo spustil v Tihem oceanu, severno od Božičnih otokov, kjer bo vesoljce sprejela letalonosilka Tikonderoga.

Vrsto poletov „Apolla“ bodo Američani bržkone zaključili 6. decembra 1972 z izstrelitvijo zadnje vesoljske ladje „Apollo 17“.

Šport - šport - šport - šport

Kaj je z SAK?

Šmarjeta v Rožu — SAK 2:2 (0:0)

Preteklo nedeljo je igral SAK v Šmarjeti in dosegel neodločen rezultat 2:2 (0:0). SAK je začel z vso močjo, zavedal se je, da mora zmagati. A kaj, ko že Hribar ob začetku ni znal izkoristiti enajstmetrovke (streljati je moral v luži), je morala in vnema v moštvo padla. Kljub temu pa je bil SAK tudi v nadaljnjem poteku vodilen, v drugi polovici se je tekma koncentrirala pred golom Šmarječanov, SAK je vodil 1:0 (gol: Pandel) in 2:1 (gol: Wrulich), a z dvema kontraatakama je nasprotniku uspelo zmeraj izenačiti. Zadnji gol 2:2 je bil avtogol Oražeta, ki je sicer dobro igral. Prav gotovo se je moštvo do konca borilo, a brez znatnega uspeha.

Vzrok za neodločene tekme v zadnjem času leži v celotnem moštvo. Napad, ki je jeseni v vsaki tekmi zabil povprečno pet golov, se sedaj ne znajde več prav, manjka zadnja konsekvencnost v izrabljanju šans, srečo pa iščejo v raznih soloakcijah. Pa tudi obramba (jeseni je v 13 tekmah prejela 17 golov, sedaj pa v petih tekmah kar 11) ni več zanesljiva, zlasti pri kornerjih. Zraven pride še nervoznost in breme, da mora zmagati. Tega pa naši mladi igralci očitno ne prenesajo. Nekaj torej ni v redu, sicer ne bi bilo možno, da bi dali iz rok tekme, v katerih prevladujejo od začetka do konca.

Trenutno je SAK na drugem mestu na lestvici, dve točki za Metlovo. Šanse za prvo mesto sicer niso najboljše, a ni še vse izgubljeno. Odločitev bo padla v naslednjih dveh tekmah: prihodnjo nedeljo v Celovcu pri tekmi s St. Michael/Lav. in 7. maja v Metlovi v igri Metlova—SAK. In ravno v teh dveh tekmah bo SAK uspešen le, če se bo lahko opiral na veliko število navijačev. Podprite torej z navijanjem mlade igralce SAK, le tako bodo mogli izpolniti vanj stavljene upe.

Tokrat je igralo naslednje moštvo: Mikl; S. Olip, Oraže, Hribar, Woschitz; Lampichler, Wrolich; Tratar, P. Waldhauser, Pandel in V. Waldhauser.

Ostali rezultati 2. razreda D:

Žitara vas — Vovbre 4:1 (2:0)
Metlova — Trdnja vas 5:0 (2:0)
St. Michael/Lav. — Labot 4:1 (2:1)
Waisenberg — Ruda 0:2 (0:0)
Šmihel — Škofiji dvor 5:2 (4:1)
DSG Borovlje — Galicija 3:0 (2:0)

Lestvica:

1. Metlova	18	15	2	1	53-	8	32
2. SAK	18	13	4	1	74-	28	30
3. Žitara vas	18	11	4	3	65-	32	26
4. Šmihel	18	11	0	7	57-	38	22
5. DSG Borovlje	18	9	4	5	42-	24	22

in tako dalje.

Avstrijska nacionalna liga

Lov za prvo mesto na lestvici v avstrijskem nogometnem prvenstvu se nadaljuje. Potem ko je od jeseni do zadnje nedelje

vodil še innsbruški Wacker, je sedaj prišlo do spremembe. Na čelo se je povzpela linška VÖEST z 28 točkami. Njegova prednost je tudi v tem, da ima to nogometno moštvo celo tekmo manj; torej lahko iz te iztrži še dve novi točki. Kakor že rečeno, boj za prvo mesto je napet, saj čaka na vrh kar pet klubov, vendar izgleda, da je iz skupine za prvaka verjetno že izpadel Donawitz, zlasti še, ker je tokrat izgubil tekmo proti Sportklubu, in sicer z rezultatom 1:0. Na repu lestvice se je položaj Simmeringa spet poslabšal, medtem ko si je Sportklub po nedeljski zmagi malo opomogel.

V nacionalni ligi so v 21. kolu igrali takole:

LASK — Avstrija Dunaj 0:0
Sturm Gradec — Wacker Innsbruck 2:2
Admira/Wacker — GAK 1:1 (1:0)
Sportklub — Donawitz 1:0 (0:0)
Simmering — VÖEST Linz 1:3 (0:2)
Avstrija Salzburg — Rapid — 1:1 (0:0)
Bischofshofen — Vienna 1:4 (1:0)

Regionalna liga „sredina“:

V 19. kolu nogometnega tekmovanja v regionalni ligi „sredina“, je morala proti pričakovanju pustiti celovška Avstrija v Weizu eno točko. Ker sta oba nasledovalca celovške Avstrije, Kapfenberg in beljaški VSV, zmagala, se je prednost Celovčanov nasproti prej imenovanima kluboma skrčila na šest točk.

Rezultati regionalne lige „sredina“:

VSV — Liezen 4:1 (2:0)
Grieskirchen — Wolfsberg 3:2 (0:1)
Kapfenberg — Lienz 1:0 (1:0)
Weiz — Avstrija Celovec 1:1 (1:1)
Vorwärts Steyr — Fohnsdorf 2:0 (1:0)
St. Valentin — Ferndorf 2:1 (1:1)
Radenthein — SV Linz 2:0 (1:0)

Na olimpiadi v Münchnu tudi kulturni spored

Na olimpiadi v Münchnu ne bo z veliko črko zapisano samo telesno tekmovanje, marveč bodo odgovorni poskrbeli tudi za duhovne vrednote. Tako bodo prirejali tudi razne kulturne sporede. Nastopala bosta, npr. nacionalno gledališče Kabuki iz Tokia in znamenito marionetno gledališče Obravova iz Sovjetske zveze.

Za časa olimpijskih iger bodo uprizarjali tudi dve čisto novi operi. Prvo komponira 38-letni Joachim Ludwig pod naslovom „Rashomon“. Trajala bo poldrugo uro. Vsebinska dela je vzeta iz življenja na otoku Bali v Indoneziji. Premiera opere bo 23. avgusta v mestu Augsburgu.

Drugo operno delo pa se imenuje „Sim Tjong“ in jo komponira 55-letni Korejanec Isang Jun, ki že osem let živi v Berlinu. Opero „Sim Tjong“ bodo uprizorili prvič 1. avgusta v bavarski državni Operi v Münchnu. Ta operna stvaritev je zgodba o izobraženi ženski iz korejskega srednjega stoletja.

JUGOSLOVANSKI NOGOMET

V jugoslovanskem nogometnem prvenstvu slovenskima predstavnikoma slaba prede. V sredo, 19. aprila, so igrali v Jugoslaviji 24. kolo, v katerem je morala Olimpija v Zagreb. Kazalo je, da bo Olimpija v Zagrebu celo zmagala, a nazadnje je morala za igrišča s porazom proti Dinamu s 0:3 (0:1). Maribor pa je v enakovredni igri v Tuzli nesrečno izgubil proti tamkajšnji Slobodi 0:1 (0:0).

To nedeljo je igral Maribor doma s Hajdukom iz Splita. Rezultat 1:1 pove dovolj zgovorno, da sta bili obe moštvi enakovredni. Olimpija je gostila moštvo Beograda. Gledalci so pričakovali gotovo zmago domačega moštva, prišlo pa je drugače. Beograd je imel več športne sreče in je užugal Olimpijo z rezultatom 2:1. Nogometni dogodki pričajo, da postaja položaj tudi za Olimpijo vroč. Če bo šlo po tej poti naprej, ne bo izpadel le Maribor, ampak tudi drugi slovenski nogometni predstavnik.

HOKEJ NA LEDU

38. svetovno prvenstvo v hokeju na ledu je končano. Svetovni prvak je tokrat, po dolgih letih pričakovanja, postala vendar Češkoslovaška. V odločilni tekmi je pretekli četrtek (20. aprila) tesno, a zaslužno vrgla s prestola dosedanega prvaka Sovjetsko zvezo. Rezultat 3:2 kaže, da je bil boj zagrižen do konca igre. Zmagalo je boljše, čeprav s srečo obdano moštvo Češkoslovaške — zakaj pa tudi oni ne bi imeli enkrat sreče. Sovjeti so tokrat razočarali, saj so enkrat izgubili, dvakrat pa remizirali, zadnjo tekmo s Švedsko 3:3.

Končna lestvica: 1. Češkoslovaška (19 točk), 2. Sovjetska zveza (16 točk), 3. Švedska (11 točk), 4. Finska (9), 5. Zvezna republika Nemčija (4 točke), 6. Švica (2 točki). Švica bo odslej igrala ponovno v skupini B.

S svojimi modernimi nazori je Sim Tjong hotela pomladiti zastarelo kulturo.

Poleg gledaliških predstav bo na olimpiadi v Münchnu tudi velika razstava znamk z olimpijsko in športno vsebino. Med razstavljenimi znamkami bodo tudi grške iz leta 1896.

ŠTEVILČNO STANJE CERKVE NA SVETU

Pred dvema letoma je papež Pavel VI. ustanovil statistični urad pri vatikanskem državem tajništvu, ki je pripravil kot svoje prvo delo knjigo o številčnem stanju Cerkve na svetu.

Iz knjige je razvidno, da je trenutno v Cerkvi poldrug milijon duhovnikov, redovnikov in redovnic, vendar to število ne krije ogromnih potreb Cerkve po duhovniških poklicih.

Katoliških vernikov je danes na svetu 633 milijonov, kar predstavlja 18 odstotkov svetovnega prebivalstva.

EVROPSKI POKAL: POVRATNE TEKME

S povratnimi polfinalnimi nogometnimi tekmami smo se v sredo, 19. aprila, približali finalu. Igre so bile izredno borbene, kar pričajo tudi skoraj izenačeni rezultati in pa nekatera presenečenja.

Pokal prvakov

Bilo je malo upanja, in to celo v Glasgowu proti Celticu, da bi se italijansko moštvo Inter uvrstilo v finale tekmovanja za pokal evropskih prvakov. Inter se je po izidu 0:0 v prvi igri v bistvu bojeval za izenačenje z enim, ali več goli (zadetki na tujem štejejo dvojno), vendar se je tekma zaključila ob regularnem času brez golov. Tudi oba nadaljška nista prinesla spremembe izida. Tako so morali potem streljati enajstmetrovke, pri katerih pa so imeli Italijani več sreče, saj so v mrežo poslali pet golov, Celtic pa enega manj.

Inter se bo 31. maja v Rotterdamu v finalu pomeril z Ajaxom.

Nizozemci so dosegli z izidom 1:0 na domačih tleh, pred štirinajstimi dnevi, finale, potem ko so z drugo tekmo v sredo, 19. aprila, proti Benfici v Lizboni izvojevali neodločen rezultat 0:0.

Pokal pokalnih prvakov

Prvi finalist za pokal pokalnih prvakov je Rangers Glasgow, ki je zanesljivo premagal FC Bayern München z 2:0, pred štirinajstimi dnevi se je prva igra končala neodločeno 1:1.

Druga tekma med Dinamom iz Moskve in Dinamom iz Berlina se je končala v Lvovu remis 1:1. Prvo tekmo so igrali prav tako neodločeno 1:1. Zato je moralo odločiti streljanje enajstmetrovk, pri katerih so bili Rusi uspešnejši 4:1. Tako se bosta srečala v finalu Rangers Glasgow in Dinamo Moskva in sicer 24. maja v Barceloni.

Pokal UEFA

Tottenham je moral v Milano in igral neodločeno z Italijani 1:1; ker so Angleži prvo igro dobili z rezultatom 2:1, se je Tottenham kvalificiral v finale pokala UEFA.

Druga tekma med Wolverhamptom in Ferencvarošom je v Londonu prinesla zmago Angležem 2:1. Prva tekma se je končala remi 2:2.

Tako se bosta v finalu srečali dve angleški moštvi: Tottenham in Wolverhampton.

INGMAR BERGMAN NOČE V AMERIKO

Ameriški filmski producenti že vrsto let zaman vabijo slovitega švedskega režiserja Ingmarja Bergmana, da bi v Ameriki posnel film. Zakaj ne sprejme teh vabljivih ponudb, je pred nedavnim razkrila njegova najljubša igralka Ingrid Thulin:

»Ingmar se tako boji potovanja z letalom, da snema le tam, kamor lahko pride z vlakom, avtom ali ladjo. Res je, da se v Ameriko lahko pride tudi z ladjo, a toliko časa Ingmar spet nima.«

Otrokova daritev

Priredil Franc Kolenc

28

Mati in sin sta bila sama. Mihael ju je bil že po prvem zdravnikovem obisku zapustil. Rekel je, da ima nujne opravke.

Imel je res važen opravke. Hitel je v Dolgo ulico. Zdravnika ni našel doma. Stara služkinja, ki mu je odprla vrata, je bila videti razburjena. Ni razumela tega, kar se je godilo okrog nje: Franc je opoldne prišel po očeta, da bi šel z njim v bogoslovje k obedu. Gospod Vermont se je skliceval na bolnike in ni šel. Sin se je vdal. Po sinovem odhodu je tudi oče odšel od doma in se še ni vrnil, dasi je že čas sprejemov.

Mihael je odšel. Na vogalu Dolge ulice je srečal gospoda Renala. Moža sta se spogledala.

„Jakob je odsoten!“ je prvi spregovoril Mihael. „Saj ste zato prišli...“

„Da, prijatelj, z istim namenom, ki si ga je stavila tudi vaša plemenita duša. Bog je hotel, da bi vi prvi poskusili srečo...“

„Ne, duhovnik je prvi!“ je spoštljivo odvrnil Mihael.

Duhovnik ga je prijel za roko.

„Gospod Mihael, duhovnik danes pusti prijatelja naprej. Gospod Vermont je svojčas mnogo govoril o vas, in sicer v takem tonu, da morem pričakovati od vašega

posredovanja samo dobro... Kako presojate položaj?“

„Gospod profesor, nisem razmišljal o njem. Samo eno čutim: božja previdnost deluje in mi ji moramo pomagati. Tako vesel bi bil, če bi se na videz nemogoče stvari uredile!“

„Gospod Kervan, Bog blagoslovi vaše želje! Molimo in zaupajmo!“

Zemlja je zagrinjal mrak. Na ulicah so zagorele električne luči. Ozračje je bilo dušljivo. Južna stran neba je bila odeta v črne oblake. Od časa do časa je presekalo temo močan blisk, nakar je votlo zagrmelo.

V Janezovi sobi je bilo mračno. Razsvetljevala jo je le rdeča lučka, ki je brlela v kotu pred Marijino podobom.

Bolnikove moči so vidno pešale. Ob postelji sta sedela Marija in Mihael. Prijatelj je tolažil nesrečno mater. A mati je slutila, da se bo kmalu oglasil angel smrti. Njena duša se je protivila, a v naslednjem trenutku je že vzdihnila: „Zgodi se tvoja volja!“

Pri vratih se je nenadoma oglasil zvonec. Mihael je šel odpirat.

V sobo je stopil gospod Renal. Povprašal je po bolnikovem stanju, nato mu je podelil blagoslov.

Po duhovnikovem odhodu ni minilo še pol ure, ko se je spet oglasil zvonec.

Marijino srce je vzdrtelo. Čutila je, da je prišel tisti, ki je po njem tako hrepenela: Franc.

Vrata so se odprla in na pragu se je res pojavil Franc. Obstal je med vrati in nekam preplašeno zrl proti postelji. Njegove oči so se ustavile na materi, ki si ni upala razširiti rok in mu hiteti naproti, čeprav jo je srce sililo k

temu. V sobi je vladala tišina. Tedaj se je hipoma zaslislal bolnikov slabotni glas:

„Mama — poljubi sina!“

Marija in Franc sta odrevenela od začudenja. Šele čez čas se je mati nekoliko zbrala in vprašala:

„Kaj si rekel, sinko?“

Bolnik se je nasmehnil in zašepetal:

„Mama — jaz že zdavnaj vem... Poljubi svojega sina Franca!“

Mariji se je zdelo, da so se tla zazibala pod njo. Ko v sanjah je videla, kako je starejši sin pokleknil pred njo in jo prijel za roko.

„Franc!“ je vzdihnila in pritisnila njegovo roko na svoje srce. Nato se je sklonila in mu vrnila poljub, ki ji ga je bil dal dopoldne v cerkvi. V naslednjem trenutku se je že vzravnila in zašepetala:

„Janez!“

Franc je vstal in stopil k postelji. Previdno je objel bolnika in toplo rekel:

„Janez — brat moj...“

Bolnikove oči so se zasvetile.

„Za brata me kličeš?“ je vprašal boječe.

„Da, ljubi Janez! Brata sva!“

Bolnik je ovil svoje vele roke okrog Francovega vratu in je ves srečen šepetal:

„Brata sva...“

V sobi je zavladala blažena tišina. Nihče je ni hotel motiti. Le za hip se je zaslislalo Mihaelovo pritajeno ihtenje.

Čez čas je spregovoril Franc:

„Janez, zaupaj! Ljubi Bog ti bo vrnil zdravje. Vsi ga bomo prosili!“

P. Hansen:

NORA IDEJA

Pričelo se je v restavraciji velikega uredništva, kjer je delala. Bila je začetnica in je sedela sama za mizo. Po naključju je slišala besede napetega pogovora pri sosednji mizi. Tam je sedelo nekaj deklet, ki so se smejale. Ena izmed njih, ki je bila zelo ljubka, je ves čas pripovedovala o nekem moškem.

— Da, — je rekla, — dve leti sem si dopisovala z njim in bilo je prijetno, a v zadnjem pismu me je prosil, da bi se končno spoznala osebno. Tega sem si želela tudi jaz in danes zvečer bi se sestala z njim, če mi ne bi poslal svoje slike. Naj vam jo pokažem! — Dekle je potegnilo iz torbice neko sliko. — Poglejte, kakšen je! Lepo pomeni nekaj čisto drugega. Ta nos... Ne, preko tega ni mogoče. Ta me bo zaman čakal! Na vogalu Kaiserstraße in Parkstraße, — tako piše tu, — a mene ne bo tam. Naj kar čaka!

Dekleta so se zabavala in pogovor je tekel dalje.

Sedela je pri majhni osamljeni mizici in razmišljala o tem, kar je bila pravkar slišala. Ni se ji zdelo prav nič lepo, kako so se njene tovarišice norčevale iz človeka. Ta fant vendar vsaj zasluži prijazno zavrnitev svojega predloga. In tedaj ji je prišlo na misel, kako bi bilo, če bi ona šla na sestanek in bi fantu pojasnila, da... To je bila nora misel. Želela se je pojaviti tam in se imenovati Ingelise. Tako je bilo namreč ime visokemu, lepemu dekletu, ki je tovarišicam kazala sliko. Da, tako bo napravila.

Zvečer se je lepo oblekla ter dobre volje počasi odšla proti mestu sestanka. Prišla je malo pred osmo in fanta še ni bilo. Nekoliko vznemirjena je začela čakati. Točno ob osmih se je pojavil neki mlajši moški, obstal na vogalu in se začel ogledovati, kot da bi nekoga iskal.

Bil je velik in plavolas, nosil je dobro krojen temnomoder plašč. Imel je lep, energičen nos in sploh je bil privlačen.

Kako slike včasih varajo! — je pomislila. Srce ji je bilo hitreje, vendar je pogumno stopila k njemu.

— Dober večer, — je rekla in se nasmehnila, — jaz sem Ingelise.

Rahlo se je zdrnil in jo nezaupljivo pogledal. Tedaj se je njegov resni obraz spremenil, prešeren nasmeh mu je prebegnil obraz in ponudil ji je roko.

— Jaz sem Carsten, — je rekel. — Lepo od vas, da ste prišli.

Z olajšanjem se mu je nasmehnila. Ponudil ji je roko in odšla sta navzdol po estu.

— Bi hoteli z menoj nekam plesat? — je prijazno vprašal. — Zelo sem radoveden, kakšen bo najin prvi skupni večer. —

Odšla sta na ples. Plesal je odlično.

Bila je srečna, ker je uresničila svojo nemno misel. Na srečo je ni spomnil na „skupno dopisovanje“. A čim dalje sta bila skupaj, tem bolj jo je prevzemal strah pred trenutkom, ko mu bo morala vse priznati.

Ni vedela, kako naj mu pove. Kako naj mu razloži, da ni prišla zato, ker je želela doživeti nekaj romantičnega, ampak predvsem — zaradi njega?

Začel se je zadnji ples in oba sta čutila, kako sodita drug k drugemu. Drsel sta lahko in elegantno po parketu in ona je rahlo naslonila svojo glavo na njegovo ramo, on pa jo je nekoliko močneje stisnil k sebi.

Ko je glasba utihnila, sta se napolnila k izhodu in prijel jo je za roko.

— Ingelise, — je rekel tiho in ji pogledal globoko v oči, — morava se zopet videti, ali ne? In to pogosto, vsak dan!

— Najprej vam moram nekaj povedati, Carsten! Jaz... jaz sploh nisem Ingelise. Začudeno jo je pogledal in njegove ustnice so se smehljale.

— Vi sploh niste Ingelise? Toda saj ste mi sami rekli, da vam je tako ime.

Tedaj je pričela svojo izpoved. Govorila je hitro, da bi čimprej končala. Začela je s pogovorom v restavraciji, z njegovo sliko in nato, kako prava Ingelise ni hotela priti.

— Da, tega fanta nama je res lahko žal! — je rekel Carsten.

Dekle ga je pogledalo. — Kaj pomeni ta „fanta“? Ne razumem... Saj ste to vendar vi!

Carsten pa se je še vedno smejal in dejal:

— Menim namreč fanta, ki ga Ingelise ni

hotela srečati. Jaz sploh nisem nesrečnež, ki se ga pusti čakati. Po naključju sem stal na vogalu Kaiserstraße in čakal nekega prijatelja. Nenadoma ste se vi pojavili pred mano in mi sporočili, da vam je ime Ingelise. Odgovoril sem vam, da sem Carsten, kar je med drugim tudi res, in dovolil sem si, da sem vas povabil plesat. Seveda se mi je zdelo, da je vmes neka pomota, a po pravici povedano, takoj ste mi ugajali, pa sem prevzel odgovornost, da se pozneje, ko boste zvedeli, nekoliko jezite name. Kratko malo: želel sem vas spoznati. Ste jezni zaradi tega? — je vprašal.

Hotela mu je ljubeznivo odgovoriti, a on ji je s poljubom odvzel odgovor z ust.

Hribovska dekleta

Oj, ta hribovska dekleta,
lepih, rožnatih so lic;
v vrtu lepšega ni cveta,
kot dekleta gorskih so vasic.

Kadar kdo se ženit gre,
v hribe naj gre po nevesto,
tam dobil pošteno bo deklet,
ki do smrti mu bo zvesto.

Deklica, ni majhen tvoj zaklad:
je srce pošteno, zdrava lica;
to več vredno je kot grad,
miče bolj kot zlat zaklad!

Gorjanec

POLET NA MESEC

»Potne liste, prosim! V redu! Hvala!«
»Smo v zamudi?«

»Raketa je že nared, le pohitite!«
Sirena zatuli v noč. Pridružijo se druge in v zboru naznanijo odhod.

Tožeče piskanje pojema. Zvočniki odmevajo: »Pozor! Pozor! Potniki, odhod na Mesec s Kopernikovega astrodroma! V raketo prosim... Odhod ob 18 in 3 minute!«

Na cementnem vzletišču čaka medplanetarna raketa S-405. Snop reflektorskih luči osvetljuje zadnje priprave. Električni vozčki, natovorjeni s prtljago, drdrajo po zvezdnato speljanih tirih. V kabini vesoljske ladje sedi mlad pilot v skafandru in s kaskom na glavi. Maha v pozdrav. Ozračje je polno belosinjega dima.

»Potniki, vstopite! Tri minute je še do odhoda!«

Zadnji potnik s kovčkom v roki hiti k trebušni odprtini rakete. Jeklena lina tleskne za njim in električni vijaki hermetično zapro vrata, goseničaste stopnice se skrčijo, sirene spet zatulijo... Močne jeklene bariere se avtomatično razklenijo in sprostijo raketo... Ogromna fosforescentna ura na pročelju zgradbe medplanetarne carinske uprave kaže 18 in 2 minuti. Sekundni kazalec se naglo pomika proti 60 in v trenutku, ko pokrije število, se Kopernikov

astrodrom strese kakor ob potresu... Bleščeče beli plamen švigne po vzletišču, nad ognjenim stebrom, ki se dviga v nebo, raketa izginja med zvezde...

Vzgon je potnike potisnil ob pnevmatična ležišča, telesna teža se je popetorila. A kmalu bučanje v ceveh pojenjuje in čujejo se vzdih olajšanja. Strašni pritisk je popustil. Predmeti in potniki zaplavajo v zraku...

»Je kdo žejen?«

Natakar zlije v prostor tekočino opalinske barve in kaplje obvisijo v prostoru.

»Nastavite slamice v usta in srkajte!«

Nenadoma puhne v raketo tok ledenega zraka. Nič čudnega, če pomislimo, da je temperatura vesolja sorodna temperaturi vtekočinjenega zraka. Na srečo je priroda oskrbela naš sistem s silnim radiatorjem — soncem. Konstruktorji rakete so polovico ladje pobarvali v črno, da vpija toploto, drugo polovico pa v aluminijasto barvo. Pilot pritisne na gumb in raketa se zasuče ter obrne temni del v smer blagodejnih žarkov in temperatura se takoj dvigne.

Skozi line vidimo Zemljo in znane konture Evrope, Afrike in Severne Amerike. Azijsko celino zagrinja tema, ki se že razteza tudi nad Rusijo. V brezmejnih teminah vesolja blestijo miriade zvezd... A Zemlja

Moji golobi

Pred leti, ko sem bil še droben fant, sem se družil s prijateljem Jožijem. Da mi ni bil pravi prijatelj, vem šele sedaj.

Iz zvonika naše cerkve sta padla dva mlada, neboljena golobčka. Ker katehet ni vedel, kam z njima, sva jih dobila midva z Jožijem. Seveda si je Jože vzel lepšega, meni pa je ostal slabši. Moj golobček je bil še skoraj gol, Jožijev pa je imel že precej perja.

Golobčka sta znala tudi že nekoliko hoditi. Nerodno sta kobacala po travi. Medtem ko sem na poti domov ljubkoval svojega golobčka, je Jožijev golob vzletel in zlezal v drobno betonsko cev, ki je služila za nekak most čez jarek. Zastonj sva se z Jožijem mučila, da bi ga spravila ven. Golob je ostal v cevi, Joži pa je odšel domov.

Meni se je živalca smilila, a če sem se še tako mučil, je golob čepel na mestu. Tudi meni se je mudilo domov, pobral sem svojega golobčka, ga dal na ramo in odšel. Ni minila ura, že sem bil nazaj pri kanalu. Hotel sem golobčka rešiti za vsako ceno. Mimosoidi so zmajevali z glavo, da ga ne bom spravil ven. Spravil sem ga in ves srečen odhitel domov. Goloba sem hotel nakrmiti; ker pa še nista znala jesti, sem jima dajal hrano v kljunčke. Prve dni sta koracala še po tleh okoli hiše, pozneje pa sta že za silo letala in se veselila sončne pomladi. Ko sem šel k stari mami, sta mi vso pot čepela na ramah.

Nekega popoldneva sem ob vrnitvi iz šole okamenel obstal. Moj lepši golob je ležal na tleh z iztegnjenimi nogami in steklenimi očmi. Iz kljunčka mu je tekla kri. Nisem se mogel ubraniti solz. Ostal mi je še samo eden. Čez nekaj dni sem mu prinesel tovariša, ki pa je kmalu odletel. Ponovno sem mu priskrbel tovariša in ostala sta mi do druge pomladi. Sončne nedelje sem odšel k sosedu gledat televizijo. Goloba sta priletela za menoj, a zvečer se nista več vrnila. Klical sem ju do pozne noči. Drugi dan sem zgodaj zjutraj prehodil vsa polja, pretipal in prebrskal vsak grm, toda o golobih ni bilo sledu. Želel sem najti vsaj perje. Toda ničesar ni bilo. Lansko pomlad mi je sošolec poklonil dva goloba, ker je vedel, kako si jih želim. Prinesla sva jih v kartonski škatli, doma pa sem ju spravil v golobnjak. Bila sta že verjetno starejša in njuna nemirna kri ju je gnala nazaj v rodno gnezdo. Po enem tednu je bil golobnjak prazen. Jaz pa si še vedno želim imeti golobe.

Ivan

že izginja in pilot z drznim manevrom usmerja raketo na Mesec. Raketa plava nad srebrenobelo površino, posejano s kraterji, nad puščavo Ocean viharjev in išče Kopernikov astrodrom na Mesecu. Spuščamo se na Mesečeva tla sredi gigantskih špiikov. Pristanemo. Naglo oblačimo skafandre, nakar vstopamo v prostore Mesečeve carinske uprave. Oblast je treba spoštovati pousod.

Nadaljevanje sledi, ko spet dobimo zvezdo z Zemljo...
Jasna

Bolnik se je nasmehnil. Pogledal je Mihaela, nato pa je prijel bratovo roko.

„O, zaupam v Boga! Saj si ga ti sam prosil med sveto mašo, naj blagoslovi moj namen.“

„Da, z vso dušo sem ga prosil. Ko sem dvignil proti nebu sveto hostijo, sem zašepetal: „Ljubi Bog, usliši prošnjo mojega brata!“

„Potem sem prepričan, da jo bo uslišal. O, Franc, kako sem srečen!“

Franc se je obrnil k materi:

„Preden sem pristopil k oltarju, sem gledal tebe. Ko bi vedela, kako goreče sem molil za očeta — in tebe!...“

Marija ni mogla govoriti. Iz oči so ji vrele vroče solze — solze trpljenja in sreče.

Ko je Franc izjavil, da bo ostal čez noč pri bratu, je Mihael vstal.

„Samo za pol ure bom šel!“ je rekel Janezu.

„Ljubi Mihael, le ostani, kakor dolgo hočeš. Saj vidiš, da imam drugega angela varuha.“

Mihael je hitel v Dolgo ulico. Stara gospodinja je prišla v zadrego, ko ga je zagledala.

„Ste prišli klicat gospoda zdravnika k bolniku?“ je vprašala zmedenno.

„Ne.“

„Gospoda ni doma.“

Mihael se ni zmenil za odgovor. Močno je potrkal. Ni bilo odziva. Še bolj močno je trkal. V sobi se je zaslišal ubit glas, ki je nekaj vprašal.

„Jaz sem — Mihael. Prosim, odpri vrata!“

Nekaj časa je bilo vse tiho. Nazadnje je v vratih zaškrtal

ključ. Mihael je pritisnil na kljuko in odprl. Jakob je razširil roke in ga objel.

„Mihael, odpusti mi! Nisem te hotel sprejeti... Bal sem se! Kajne, razumeš in nisi hud?“

„Popoldne sem te že iskal. Slutil sem, da se me hočeš izogibati...“

„Mihael, ni tako... Samo razmišljati sem hotel o stvari pred srečanjem s teboj... V meni je vse zmešano. Ko sem zagledal pred seboj tisto ženo, ki je nekoč v svojem napuhu razrušila mojo srečo, mi je v žilah zastala kri... In njen sin! Departov sin!“

„Jakob, pomiri se! Ne sodi, preden ti vsega ne povem.“ Vermont se ni dal pomiriti. Razburjeno je nadaljeval:

„In Departov sin si je najbrž na materino prigovarjanje prilastil čast, da je mojemu sinu ministriral. Če je že ta žena na vsak način hotela prisostvovati novi maši svojega sina, ki ga je bila zavrgla, bi se naj vsaj bolj obzirno vedla. Njeno vedenje je bilo naravnost nesramno!“

Mihael je z žalostjo poslušal prijateljeve krivične očitke. Ko je Jakob za trenutek utihnil, je mirno odvrnil:

„Jakob, trpljenje ti je vzelo pamet! Po krivici žališ Marijo in njenega sina.“

Zdravnik je vzkipeł.

„Ne izgovarjaj tega imena v moji hiši! Imenuj jo tako, kakor je sama hotela: gospa Depart!“

„Ne morem je imenovati drugače kakor z imenom, ki si ga je spet nadela: prejšnje dekleško ime.“

„Kako to?“ je začudeno zamomljal zdravnik.

„Ubogi prijatelj, prej sem ti rekel: bol te dela krivičnega. Ko boš doznal, kaj vse je morala Marija pretrpeti in kako

preizkušnjo še ima Bog pripravljeno za njo, boš obžaloval svoje prejšnje besede.“

„Mihael, oprost, ne vidim jasno... Marija ve, da si pri meni?“

„Ne! Toda lahko ti povem, da me je prosila, naj grem čimprej k tebi in ti povem...“

Jakob je jezno zamahnil z roko. Mihael je mirno nadaljeval:

„... povem, da je hotela za vedno zapustiti Verdano, ko je spoznala Franca.“

„No, to ji služi v čast,“ je tiho dejal Jakob. „Zaveda se, da ne spada sem!“

„Jakob, ponovno te prosim: ne sodi! Ko je Franc spoznal mater...“

„Kaj praviš?“ je prebledel Jakob. „Franc je spoznal mater?“

„Da, in sicer ne šele danes, marveč že nekaj dni pred posvetitvijo.“

„Temu se ne čudim. Vedno je imel pred očmi sliko, ki sem jo ohranil... Videl sem, da se je malo spremenila.“

„In tudi tega ne pozabi, da obraz ni vse. Dve duši, ki se dolga leta kličeta, takoj pri prvem srečanju začutita, da sta se našli.“

„Verjamem.“

„Ko bi vedel, kako bolešno je bilo srečanje! Oba sta se premagala in se nista izdala, a meni sta pozneje odkrila svoja čustva. Danes, na koncu maše, je gospod profesor Renal...“

„Tudi on ve?“

„Da. Zato te je odpeljal od oltarja...“

(Dalje prihodnjič)

TV tedenski program TV

RADIO CELOVEC

NEDELJA, 30. 4.: 7.10 Duhovni nagovor — Po vaši želji. — PONEDELJEK, 1. 5.: 7.10 V maju je lepo... — TOREK, 2. 5.: 9.30 Za vsakega nekaj. — 13.45 Informacije — Šport od tu in tam — Otroci, poslušajte! — SREDA, 3. 5.: 13.45 Informacije — Lev Detela: Sodobni avstrijski književniki — Zborovske pesmi. — ČETRTEK, 5. 5.: 13.45 Informacije, Žena, družina, dom. — PETEK, 5. 5.: 13.45 Informacije — Aleš Zechner: Ob jubileju krške škofije — Melodije v razvedrilo. — SOBOTA, 6. 5.: 9.00 Rubrika za jugoslovanske delavce, zaposlene v Avstriji. — Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

AVSTRIJSKA TELEVIZIJA

NEDELJA, 30. aprila: 16.00 Za otroke od 6. leta dalje: Lolek in Bolek — 16.10 Kenguru Skippy — 16.35 Za mladino od 14. leta dalje: Brez nagobčnika — Otroci proti otrokom — 18.05 Možiček, lahko noč za najmlajše — 18.10 Cirkuški direktor Johnny Slate — 19.00 Čas v sliki in vprašanje tedna — 19.30 Šport — 20.10 Kristijan v času — 20.15 Napačna teža, film Bernharda Wickija — 22.35 Čas v sliki in šport — 22.55 Pajčja mreža; kriminalni film Agathe Christi.

PONEDELJEK, 1. maja: 17.00 Za otroke od 6. leta dalje: Jajce in piščanci — 17.15 Za otroke od 7. leta dalje: Tri želje, pravljica — 18.50 Možiček, lahko noč za najmlajše — 18.55 Pogled z okna: Franz List: Rapsodija življenja — 19.25 ORF danes zvečer — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Šport — 20.15 Dunajska kri; opereta Johanna Strauža — 21.50 Čas v sliki.

TOREK, 2. maja: 18.00 Walter in Connie. Tečaj angleškega jezika — 18.25 Mačji Peter, lahko noč za najmlajše — 18.30 Avstrija — slika z Južno Tirolsko — 18.55 Grof Luckner — 19.30 Čas v sliki in kultura — 20.06 Šport — 20.15 Kaj sem? — 21.05 Obratno življenje, odlikovani film — 22.35 Čas v sliki.

SREDA, 3. maja: 10.00 Televizija v šoli: Pariz — 10.30 Elektronika na najmanjšem prostoru — 11.00 Program za delavce: Kraljeva ljubezen — 16.30 Za otroke od 6. leta naprej: Izginuli zaboj — 17.10 Za otroke od 11. leta naprej: Eskadrilja helikopterjev 722 — 17.35 Za družino: Poletje z Nicolo — 18.00 Tečaj francoskega jezika — 18.25 Mačji Peter, lahko noč za najmlajše — 18.30 Avstrija — slika — 18.55 Kuhnja v televiziji — 19.20 ORF danes zvečer — 19.30 Čas v sliki in kultura — 20.06 Šport — 20.15 Glasba za gledanje — operna smrt — 21.05 Pustolovščine dobrega vojaka Švejka; film v šestih delih (tokrat 2. del) — 22.05 Čas v sliki.

ČETRTEK, 4. maja: 10.00 Televizija v šoli: Mali svet velikih čudežev — 10.30 Resna knjiga ali listi z datumi: Sv. Florijan — 11.00 Avstrija za časa Franca Jožefa I. — 11.30 Romantika — 12.00 Trgovsko in prometno mesto: Beljak — 18.00 Tečaj italijanskega jezika za začetnike — 18.25 Mačji Peter, lahko noč za najmlajše — 18.30 Avstrija — slika — 18.55 Športni mozaik — 19.20 ORF danes zvečer — 19.30 Čas v sliki in kultura — 20.06 Šport — 20.15 Eden se je rešil; film o begu nemškega letalskega oficirja iz angleškega ujetništva — 22.05 Čas v sliki — 22.15 Nazaj k naravi? Podeželske komune v Združenih državah Amerike.

PETEK, 5. maja: 10.00 Televizija v šoli: Gotika v Avstriji — 10.30 Gost pri Fritzu Wotrubi — 11.00 Program za delavce: Angeli — 18.00 Zeleni svet: Mednarodni agrarni magazin — 18.25 Mačji Peter, lahko noč za najmlajše — 18.30 Avstrija — slika — 18.55 Junak westerna — 19.20 ORF danes zvečer — 19.30 Čas v sliki in kultura — 20.06 Šport — 20.15 Arsene Lupin (5. del) — 21.10 Prerezi — 22.10 Čas v sliki — 22.20 Bakrena ohcet; komedija po istoimenskem gledališkem delu.

DEŽELNI DELOVNI URAD sporoča,

da bo v nedeljo, dne 30. 4. 1972, dajal nasvete po vaseh Roža pod geslom: „Stanovati v Rožu, delati v Celovcu“

Podjetja v Celovcu iščejo predvsem žensko delovno silo.

Avtobusi bodo potemtakem vozili vsak dan iz Apač v Celovec in iz Žihpolj v Celovec in nazaj.

TELEVIZIJA LJUBLJANA

NEDELJA, 30. IV.: 9.40 Po domače s tržaškim Narodnim ansamblom — 10.12 Kmetijska oddaja — 10.55 Mozaik — 11.00 Otroška matineja — 11.45 Mestece Peyton — 12.35 TV kažipot — ... Nedeljsko popoldne — 18.00 H-8 — jugoslovanski film — 20.00 TV dnevnik — 20.30 Humorišči oddaja — 21.20 Din-don — 21.35 Športni pregled — 22.05 Poročila.

PONEDELJEK, 1. V.: 9.00 Čestitka in naša partizanska pesem — 9.30 Otroška matineja — 11.30 Koncert vojaške godbe — 16.15 Kekec — 17.45 I. Rosić: Riki — otroška oddaja — 18.00 Risanika — 18.15 Obzornik — 18.30 V avtobusu — serijski film — 18.55 Mozaik — 19.00 Mladi za mlade — 19.45 Kratek film — 20.00 TV dnevnik — 20.30 Košarka Jugoslavija: Brazilija — 22.00 Katja Špur — 23.00 Poročila in reportaža speedway v Radgoni.

TOREK, 2. 5.: 10.00 Koncert moškega zbora Srečko Kosovel iz Ajdovščine — 10.30 Otroška matineja — 16.30 L. Baum: Čarovnik iz Ozza — I. del — 16.55 Po domače s pihalnim ansamblom Francija Puharja — 17.25 Teh naših 50 let — 18.15 Obzornik — 18.30 Od zore do mraka: Trije veterani — 19.00 Mozaik — 19.05 Le vkup, le vkup, uboga gmajna — 20.00 TV dnevnik — 20.35 Upor v Adeleni — švedski barvni film — 22.45 Poročila — 22.50 Košarka Brazilija — SZ.

SREDA, 3. V.: 8.20 TV v šoli — 17.50 Don Kihot — serijski film — 18.15 Obzornik — 18.30 Jazz na ekranu: Boško Petrovič — 19.00 Mozaik — 19.05 Na sedmi stezi — 19.30 Naš ekran — 20.00 TV dnevnik — 20.30 Košarka Jugoslavija — SZ — 22.00 Igralci: Lojze Rozman — 23.00 Poročila.

ČETRTEK, 4. V.: 9.35 TV v šoli — 10.30 Nemščina — 11.00 Francoščina — 14.45 TV v šoli — ponovitev — 15.40 Nemščina — ponovitev — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 17.45 Veseli tobogan: Črnomelj — I. del — 18.15 Obzornik — 18.30 Čarni svet živali — film — 18.55 Mo-

POHIŠTVO ZA DOM IN GOSTE Rutar - Center

A 9141 Dobrla vas — Eberndorf
Telefon 0 42 36 — 281

zaik — 19.00 Stari mojstri: Jožef Tominc — 20.00 TV dnevnik — 20.35 Četrtekovi razgledi — 21.35 Bos skozi pekel — japonska nadaljevanka — 22.20 Simfonični orkester RTV predstavlja: R. Strauß: Uvertura Don Juan — 22.35 Poročila.

PETEK, 5. V.: 9.30 TV v šoli — 11.00 Angleščina — 14.40 TV v šoli — ponovitev — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 17.25 Veliki lovec Hamahamama — 18.05 Obzornik — 18.20 Obisk iz Italije — 18.40 Gospodinjski pripomočki: Namizni električni aparati — 18.45 Ekonomsko izrazoslovje: Družbeni dogovor — 18.55 Mestece Peyton — 20.00 TV dnevnik — 20.30 Kviz 72 —

prenos — pribl. 21.40 Posnetek košarke Slovenija: SZ in Jugoslavija: Brazilija — ... Poročila.

SOBOTA, 6. V.: 9.35 TV v šoli — ... Športno popoldne — 17.45 Tuja folklor: Bayanihan — II. del — 18.05 Obzornik — 18.20 Štirje tankisti in pes — poljski serijski film — 19.30 Mozaik — 19.15 Humoristična oddaja — 19.45 Kratek film — 19.50 Cikcak — 20.00 TV dnevnik — 20.35 TV križanka — 21.30 Tekmeča — serijski barvni film — 22.20 Pohod ob žici okupirane Ljubljane — reportaža — 22.30 TV kažipot — 22.50 Poročila — 22.55 Košarka Slovenija: Jugoslavija in Brazilija: SZ — posnetek.

Slovenci v letih 1848-1879

Predavanje v dijaškem domu Slovenskega šolskega društva

V petek, dne 21. aprila 1972, je v Tarviser Straže 16 predaval v dijaškem domu, na povabilo slovenskega prosvetnega društva „Bisernica“ v Celovcu, univ. prof. dr. Vasilij Melik o novejši slovenski zgodovini. Obravnaval je dobo od 1848—1879.

Po revoluciji 1848 na Dunaju se pojavi prvič ideja zedinjene Slovenije, ki jo sproži sprva Matija Majar in nekaj let pozneje študentje na Dunaju. V prvih letih te dobe se ustanovljajo društva in tudi prvi slovenski list „Slovenija“.

Mejniki v razvoju pomeni I. 1866 z vojno Avstrije proti Italiji in Rusiji. Tedaj doživijo Slovenci prvo teritorialno ločitev k Italiji (Beneška Slovenija). To dejstvo potem povzroči prisiljen boj za zedinjeno Slovenijo. L. 1867 ob drugih volitvah v deželni zbor Slovenci prvič nastopijo kot organizirana stranka, ki tudi zmaga. Pri teh volitvah se pokaže, da ima to gibanje masovno oporo pri kmetih na celotnem področju.

Posebej je referent obravnaval volitve. Ta volilni sistem je namreč ustvaril 2 privilegirana razreda: veleposestnike in trgovce. Nadalje je ta sistem favoriziral poslance mest. Za Slovence je to pomenilo manjše število poslancev.

V letih 1872—1875 pride spet do notranjih

trenj pri Slovencih. Izkristalizirali sta se dve gibanji: liberalna struja in konzervativna ali klerikalna struja. Pride do ločenih volilnih nastopov, ki pa niso uspešni.

Vsekakor je bil po mnenju prof. Melika liberalni tabor radikalnejši, prinašal nove ideje (taborsko gibanje, ideja zedinjene Slovenije).

V teh letih, to se pravi v 2. polovici 60 let, se ustanovi vrsta časopisov kot „Slovenec“, „Slovenski narod“. Nekaj let pozneje se ustanovi tudi Mohorjeva družba.

O dobi 1879—1920 bo govoril 12. maja 1972, ob 20. uri v dijaškem domu v Celovcu univ. prof. dr. Janko Pleterski.

Praznovanje sv. Florijana v Vogrčah bo letos v nedeljo, 7. maja 1972.

Župni urad v Vogrčah

IŠČEM NATAKARICO

ali pomočnico za sodobno opremljeno gostilno pri železniški postaji Podravlje (Föderlach), v bližini Beljaka. Dobra plača, stanovanje in hrana v hiši. Javite se po telefonu (0 42 52 — 278) ali pa se predstavite osebno v gostilni Vospernik, 9241 Föderlach/Podravlje. Služba je sezonska ali celoletna.

Za naše podjetje iščemo pleskarske pomočnike in vajence. Stanovanje na razpolago.

Kličite nas telefonsko 0 42 22 - 32 4 54, Klagenfurt — Celovec

Hans Scarsini

pleskarski mojster
Koningsberger Straße 20

RICCAR - ADLER šivalne stroje

■ MENJALNA AKCIJA

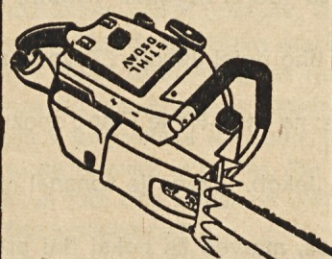
V zameno vzamemo stare šivalne stroje ter razne rabljene kmetijske stroje. Plačamo šil. 300.— do 1.200.— za rabljen stroj.

Pridite all pišite na trgovino

Adolf in Katarina KRIVOGRAD

9143 Šmihel pri Pilberku
Telefon 0 42 35 - 34 1 97

STIHL 050AV

eine Universalsäge für die Waldarbeit. 5,5 DIN PS stark und 9,8 kg leicht, außerdem hat sie den vibrationsdämpfenden STIHL-AV-Griff.

Gospodarski in poljedelski stroji — traktorji — motorne žage in vsi nadomestni deli — kuhinje — kuhinjski stroji in vse za gospodinjstvo — otroški vozički — televizijski in radioaparati — šivalni stroji — motorna kolesa — mopedi — mladinska kolesa za birno

najugodnejše pri domačem podjetju

Johan Lomšek

ŠT. LIPŠ — TIHOJA 2

9141 Eberndorf — Dobrla vas

Telefon 0 42 37 — 246

Oglejte si zaloge in kupite ugodno!

Betonske izdelke in gotove gradbene dele, Katzenbergerstropce, Purator čistilne naprave, Leca votle opeke in Leca opeke za dimnike ugodno nudi tvrdka

Ing. Alois Leeb

Wolfsberg - Priel, telefon 0 42 52 — 28 78

Köttmannsdorf - Kotmara ves,

telefon 0 42 22 — 79 11 17